

ผลการดำเนินงาน

โครงการทัศนศึกษาเรียนรู้ชุมชนพหุวัฒนธรรม

กิจกรรม “เมื่อนักศึกษามุสลิมเยือนวัดและนักศึกษาพุทธเยือนมัสยิด”

ณ ชุมชน ต.ตะโหมด อ.ตะโหมด จ.พัทลุง

สรุปผล
การดำเนินโครงการทัศนศึกษาเรียนรู้ชุมชนพหุวัฒนธรรม
กิจกรรม “เมื่อนักศึกษามุสลิมเยือนวัดและนักศึกษาพุทธเยือนมัสยิด”
ณ ชุมชน ต.ตะโหมด อ.ตะโหมด จ.พัทลุง (ครั้งที่ 1)
วันเสาร์ที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551

ส่วนที่ 1 หอประชุมวัดตะโหมด

นักศึกษา คณาจารย์และบุคลากรจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์เดินทางถึง วัดตะโหมด ทักทายคณะกรรมการสภาลานวัดตะโหมด และเสวนาแลกเปลี่ยนตลอดทั้งฟังบรรยายเรื่อง “วิถีของชาวไทยพุทธและการอยู่ร่วมกันกับชาวไทยมุสลิม” ณ หอประชุมวัดตะโหมด

อ.โชคชัย : วันนี้ตอนที่เรามาเดินเข้ามา เราจะพบกับกิจกรรมของทางวัดนะครับ ที่เราจะได้เห็นภาพจริงของกิจกรรมตามประเพณีของชาวไทยพุทธ ก่อนที่เราจะไปตรงนั้น เราจะแนะนำตัวเพื่อทำความรู้จักซึ่งกันและกันก่อนนะครับ ท่านผู้ใหญ่ที่นั่งอยู่กับผมทั้งสองท่านนะครับ ท่านแรกชื่อลุงวรรณ ขุนจันทร์ เป็นรองประธานสภาลานวัดตะโหมด มีทั้งชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิม จะดูแลด้านสิ่งแวดล้อม แผนของชุมชนหรือเรื่องของประวัตินะครับ ลุงวรรณจะเป็นแกนนำของคนที่นั่นะครับ นอกจากนี้ลุงวรรณยังเป็นคนไทยตัวอย่างเมื่อปี พ.ศ. 2529 ซึ่งใครที่มาที่นี่ส่วนมากก็จะได้รับความรู้จากลุงวรรณ ดังนั้นในประเด็นของวิถีชีวิตของชาวพุทธและชาวมุสลิมอยู่ร่วมกันได้อย่างไร ลุงวรรณจะเป็นตัวแทนของชาวไทยพุทธที่จะให้ความรู้กับเราว่า ชาวไทยพุทธที่นี่มีความเป็นอยู่อย่างไรที่เป็นประโยชน์ต่อการอยู่ร่วมกับชาวไทยมุสลิม และอยากให้ลุงวรรณแนะนำว่า ในวัดมีองค์ประกอบอะไรบ้าง เพราะหลายอย่างเราก็ยังไม่รู้วิถีชีวิตของคนที่นี่ว่าอยู่ร่วมกันอย่างไร ส่วนอีกท่านที่อยู่ทางด้านขวามือของผม

คือ อิหม่ามเหล็บ สาเล็ม ท่านเป็นกรรมการอิสลามประจำจังหวัดพัทลุง วันนี้ที่เราเชิญท่านอิหม่ามเหล็บมาเพื่อให้ความรู้ในเรื่องของวิถีชีวิตชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิมอยู่ร่วมกันได้อย่างไร มีอะไรที่ทำร่วมกัน มีอะไรที่ต้องแยกจากกันมีอะไรที่ยอมกันไม่ได้ ซึ่งเป็นการตอบโจทย์ทั้งสองส่วนว่าชาวมุสลิมเขามีชีวิตความเป็นอยู่อย่างไร ในภาคเช้าก็จะมีกิจกรรมที่ตรงนี้ และลานวัดใต้ต้นไม้ หลังจากนั้นเราอาจจะย้ายไปตรงนั้น ส่วนตรงนี้ก็อยากทำความรู้จักกันหน่อยครับระหว่างผู้มาเยือนกับคนท้องถิ่นหน่อยนะครับ ว่าเป็นใครมาจากไหนเรียนอยู่คณะอะไรนะครับ เราอยากเรียนรู้อะไรจากการมาพบกันในวันนี้จะเริ่มจากบ่นเวทีก่อนนะครับ ท่านผู้นำทั้งสองศาสนา ขอให้ท่านแนะนำตัวให้เรารู้จักในเบื้องต้นก่อนครับ นอกจากข้อมูลที่ให้เมื่อสักครู่นี้ และกล่าวต้อนรับแขกผู้มาเยือน ขอเรียนเชิญครับ

ลูววรรณ ขุนจันทร์ รองประธานสภาลานวัดตะโหมด

ลูววรรณ : สวัสดีครับอาจารย์นักศึกษาที่น่ารักทั้งหลาย ผมเองก็เป็นคนที่นี่ตั้งแต่เกิดครับ แล้วก็ไม่ได้ไปอยู่ที่ไหน การศึกษาผมเปิดตัวเองมาตลอดว่าผมจบชั้นป.4 เพราะยุคสมัยที่ผมเรียนนั้นไม่มีสถานที่เข้าเรียนในตะโหมดมีแต่โรงเรียนประถม ถ้าเรียนมัธยมต้องออกไปเรียนที่ตัวเมืองพัทลุงแล้วต้องใช้เวลาเดินทางหนึ่งวันจึงจะไปถึง กลับอีกหนึ่งวัน ดังนั้นปัญหาอุปสรรคของคนในสมัยนั้นคือ โอกาสที่จะเรียนไม่ค่อยมี ก็เที่ยววิ่งนกตกปลาตามประสาเด็กบ้านนอกแต่สิ่งหนึ่งผมเรียนยังไม่จบ นักศึกษาเรียนก็ประมาณสี่ปีก็จบ หรือมากกว่านั้นก็ไม่ได้ทำอะไรเรียนต็อกเตอร์เขาก็จบ แต่ผมเรียนประสบการณ์ชีวิตก็ยังไม่จบตอนนี้อายุ 75 ก็ยังเรียนอยู่ เพราะฉะนั้นการอยู่ชุมชนนานๆ ผมอยู่ที่นี้ได้พบเห็นหลายอย่างที่จะนำมาบอกเล่าให้คนรุ่นใหม่ได้ทราบ ผมพยายามที่จะสืบเสาะแสวงหาสิ่งในอดีตเพื่อมาบันทึกเป็นความจำ ผมเป็นคนชอบเขียนชอบอ่าน ตลอดชีวิตตั้งแต่เด็กเพราะฉะนั้นเรื่องราวต่างๆที่จะบอกกับนักศึกษานั้น ไม่ใช่คิดเอาเอง ไม่ใช่จินตนาการเอาเอง แต่คือจากประสบการณ์ตรง ให้ท่านได้เรียนรู้ถึงวิถีชีวิตในชุมชนตะโหมดที่เราอยู่ร่วมกันสองศาสนา อันดับแรกขอเล่าที่มาที่ไปของชุมชนก่อนว่า ชุมชนตะโหมดมีมาตั้งแต่สมัยอยุธยา แล้ววิถีชีวิตของคนในชุมชนเมื่อก่อนนั้นเราเป็นชุมชนเครือญาติ เรามีต้นตระกูลอันเดียวกัน แต่นามสกุลนั้นเพิ่งมาได้เมื่อรัชกาลที่ 6 ปรากฏว่าตระกูลนั้นคือตระกูลเดียวกัน คนที่มาตั้งถิ่นฐานในยุคแรกก็คือ พี่น้องชาวไทยมุสลิม เหตุผลที่ผมเอามาประกอบเพื่อเป็นความรู้คำว่า “ตะโหมด” นั้น ค้นในพจนานุกรมไม่เคยพบว่าแปลว่าอะไร ตะโหมดมาจากไหน ค้นหลายฉบับก็ไม่เคยพบ แต่ปรากฏว่าคนเฒ่าคนแก่ก็ได้บอกเลยว่าคนที่เข้าตั้งถิ่นฐานครั้งแรกนั้นเรียกว่า “โตะหมุด” ครั้งแรกบอกว่าไปบ้านโตะหมุด ท่านเป็นผู้นำศาสนาพร้อมด้วยพรรคพวก เขาก็ถามว่าไปไหน ก็บอกว่าไปบ้าน

โต๊ะหมุด แต่พอไปๆมาๆ จากโต๊ะหมุดกลายเป็นโต๊ะโหมด ปรากฏว่าเป็นชื่อของพี่น้องมุสลิมทั้งหมด หลักฐานอ้างอิงอีกอย่างก็คือสิ่งที่เป็นธรรมชาติ ห้วย หนอง คลอง บึง ที่นา เขาเรียกว่า นาย้าเจ๊ะ ห้วย หนอง คลอง บึง ห้วยทุ่งแขก นาโต๊ะโต๊ะ โคนเกะนี่ยังเรียกกันถึงทุกวันนี้ ชื่อยังติดปากกันอยู่ เพราะฉะนั้นบ่งบอกว่าพี่น้องมุสลิมตั้งถิ่นฐานอยู่ที่นี้

วัดตะโหมด เมื่อก่อนเป็นทั้งป่าช้าและเป็นทั้งกุโบร์ ทางด้านทิศเหนือเป็นหลุมฝังศพของพี่น้องไทยมุสลิม ทิศใต้เป็นสุสานของพี่น้องไทยพุทธ เพราะนั้นไทยพุทธไทยมุสลิมเราเป็นพี่น้องกันโดยสายเลือดบ้างโดยสายธรรมบ้าง โดยสายเลือดก็คือว่าผู้นำหมู่บ้านหลายคนนามสกุลนี้ละนามสกุลผม เนี่ยะขุนจันทร์ ห้าสิบเปอร์เซ็นต์เป็นไทยพุทธแล้วอีกห้าสิบเปอร์เซ็นต์เป็นมุสลิม เพราะฉะนั้นจึงไม่แปลกว่า “ตะโหมด” นั้นเป็นชุมชนเครือข่ายเป็นชุมชนสองศาสนา นี่คือความเป็นมาที่จะเล่าเบื้องต้นให้ทราบแล้วเมื่อก่อนไทยพุทธอยู่ที่ไหน ทำไมที่นั้นเป็นไทยพุทธไม่มีไทยมุสลิม ทำไมที่นี้เป็นไทยมุสลิม ทำไมตรงนี้เป็นไทยพุทธร้อยเปอร์เซ็นต์ เหล่านี้ะครับก็มีผลที่ไปที่ไป อันดับแรกคือ รู้ชุมชนตะโหมดว่าชุมชนนั้นตั้งมาเมื่อไหร่ ใครเป็นผู้ที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานคิดว่าคงได้เรียนรู้เป็นอันดับแรก แล้วค่อยบอกเล่าเรื่องราวต่างๆ ต่อไปครับ ผมเองพ่อของปู่เราเรียกว่า “ทวด” ผมเคยจดบันทึกเอาไว้ มีบรรพบุรุษสี่คน เป็นไทยมุสลิมสอง เป็นไทยพุทธสอง จากนั้นก็แตกเป็นเครือข่ายเป็นตระกูลต่างๆ ฉะนั้นในตะโหมดนี้เราเป็นพี่น้องกัน ไม่ใช่เป็นพี่น้องแบบนับญาติแบบนักการเมือง แต่เราเป็นนักถวญบ้านพี่น้องก็คือพี่น้อง นี่คือเบื้องต้นที่จะบอก ส่วนวิถีชีวิตการเป็นอยู่เป็นอย่างไร ผมคิดว่าเรายังมีโอกาสจะครบอาจารย์ เตี่ยวผมจะให้โต๊ะเหล็บได้พูดเรื่องนี้ต่อจากผม แค่นี้ก่อนนะครับ

อ.โชคชัย : ขอบคุณครับ ลุงวรรณสำหรับข้อมูลพื้นฐาน จะเห็นได้ว่าแม้ลุงวรรณเป็นชาวพุทธแต่ลุงวรรณไม่ได้รู้เรื่องของพุทธอย่างเดียว ลุงวรรณเองก็รู้ว่าที่มาของมุสลิมเป็นอย่างไร สะท้อนให้เราได้ทราบว่าที่นี้ความเป็นบรรพบุรุษเดียวกัน ทำให้ชุมชนเติบโตภายใต้ความหลากหลายอยู่ด้วยกัน ด้วยความไม่เหมือนกันได้ครับ หลังจากนั้นขอเชิญโต๊ะเหล็บได้พูดถึงความเป็นมาของชาวพุทธและชาวมุสลิมที่นี้ะครับ ทั้งในเรื่องข้อมูลพื้นฐานและความเป็นมาของชุมชนครับ ขอเรียนเชิญครับ

โต๊ะเหล็บ สาเล็ม

คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดพัทลุง ฝ่ายสอบสวนงานสังคม

โต๊ะเหล็บ : อัซซะลามุอะลัยกุมวะเราะฮมะตุลลอฮ (ขอความสันติสุขจงมีแด่ท่าน) ท่านอาจารย์และลูกๆนักศึกษาที่เคารพรักทุกท่าน ผมเองก็ตั้งใจที่ได้มีโอกาสได้มาพบปะอย่างน้อยท่านอาจารย์และ

ลูกๆ ที่มานีเยะได้มาเห็นกับตาเองและมีประสบการณ์ด้วยตัวเองถึงสภาพชุมชนตะโหมด ที่มีชื่อเสียงไปหลาย ๆ ประเทศว่าเป็นชุมชนสองศาสนา ทั้งศาสนาพุทธ และศาสนาอิสลามและสิ่งที่ดีไปกว่านั้นได้รับการยกย่องในหลาย ๆ แห่งที่ผมไป เขาบอกว่าเขาจะอยู่กันอย่างสงบสุขไม่เคยมีปัญหา เรื่องเกี่ยวกับผู้ก่อการร้ายหรือว่าเกี่ยวกับระเบิดอย่างปัดตานีไม่ค่อยมี ถ้ามีอะไรก็ปรึกษากันได้ก็อย่างที่ท่านลุงวรรณได้บอกแล้วว่า มันเป็นส่วนหนึ่งที่มีความสัมพันธ์เป็นพี่น้องกันทางสายเลือด ก็เลยคนเราหลาย ๆ คนเมื่อนึกถึงว่าเป็นญาติกันมาก่อนทั้งในยุคก่อนหรือว่าในปัจจุบัน ถ้ารู้ว่าเป็นลูกหลานของพี่น้องมุสลิม คือความเป็นมุสลิมมีความสัมพันธ์กันมาถึงลูก ๆ หลาน ๆ ที่มากันอยู่ปัจจุบันผมเองแนะนำสักนิดหนึ่งนะครับ ปัจจุบันผมเป็นกรรมการอิสลามประจำจังหวัดพัทลุงอยู่ฝ่ายสอบสวนงานสังคมส่วนใหญ่ การสอบสวนของผมมากที่สุดที่ทำอยู่ส่วนมากก็การหย่าร้างมากจริง ๆ ไม่เว้นแต่ละวัน ไม่แน่ว่าปัญหาการหย่าร้างเกิดปัญหาในสังคมของเรามันเป็นยุคหรือมันเป็นมาจากเศรษฐกิจ แต่ว่าการสมรสกันรู้สึกว่าเป็นสัจธรรมจะมีหนึ่งคู่สองคู่เป็นธรรมดา แต่ถ้าการหย่าร้างมีแทบจะทุกวันเลย เวลาหย่ากันแล้ว นี่มันเป็นงานสำนักงานที่ต้องรับผิดชอบมาก ส่วนการสืบสวนเกี่ยวกับมรดกรู้สึกว่ามีน้อย มันต่างจากที่ผมไปดูงานที่ปัดตานี ยะลา หรือนราธิวาส ผมจำตัวเลขปีหนึ่งเขาได้ค่าทำการสมรสประมาณสองล้านบาทจากที่สำนักงานอิสลามประจำของจังหวัดนราธิวาส ผมก็ถามว่ามาจากไหน ปีหนึ่งได้เป็นสองล้านบาท เขาบอกว่ามาจากการการแต่งงานของคนที่มาจากมาเลเซีย ส่วนจังหวัดยะลา ปัดตานี มีรายได้รองลงมาตามลำดับ

ผมในฐานะตัวแทนของพี่น้องมุสลิมได้มีโอกาสได้พบกับลูก ๆ กับอาจารย์ ก็ยินดีต้อนรับด้วยความยินดี หวังว่าการมาวันนี้ไม่มากก็น้อยที่ได้รู้รายละเอียดหรือว่าความเป็นอยู่ในชุมชนตะโหมดครับ ส่วนที่ไปที่มาของตะโหมดคือ ในสภาพสมัยก่อน ผมเองก็เกิดอยู่ทางฝั่งโน้นติดกับตำบลตะโหมด แต่ว่าอยู่ทางฝั่งเหนือประมาณสามกิโลเมตรจากนี้ ถ้าจะไปละหมาดก็ยินดี บ้านผมเองก็อยู่หน้ามัสยิดเรียกว่า “มัสยิดบ้านคลองนุ้ย” ประมาณสองกิโลเมตร ในสภาพที่ตรงนั้นสมัยก่อนนี่ก็เป็นสถานที่ที่มีร่องรอย ที่ชี้ให้เห็นว่าเป็นชุมชนที่เป็นไทยพุทธมาก่อน อย่างลุงวรรณบอกว่าในชุมชนตรงนี้เป็นชุมชนมุสลิมร้อยเปอร์เซ็นต์มาก่อน แต่ว่ามันตรงกันข้ามที่ผมอยู่ ชี้ให้เห็นว่าสมัยก่อนมันเป็นพื้นที่พี่น้องชาวพุทธได้มาบุกเบิกสร้างบ้าน มีทั้งวัด ถ้าพระ มีรูปพระเต็มถ้าไปหมดในสมัยก่อน

แต่ว่าในปัจจุบันบ้านคลองนุ้ย บ้านหัวช้างที่อยู่ติดกัน แต่ก่อนเป็นชุมชนที่มีมัสยิดเดียวกัน คือในสภาพตรงนั้นเราจะเห็นได้ว่า การเปลี่ยนแปลงไม่สามารถเล่าไปถึงได้ว่า ทำไมจึงเป็นมุสลิมร้อยเปอร์เซ็นต์ที่หัวช้างที่ตรงนั้น เดียวนี้เขาเรียกวงวัด ถ้าพระ แต่ว่ามาเป็นมุสลิมร้อยเปอร์เซ็นต์ในปัจจุบัน ในบริเวณนี้ส่วนมากจะมาร่วมกันทำพิธีศาสนาที่นั่น และเหตุที่ว่าเรามองถึงสภาพการณ์ที่มีร่องรอยชี้ให้เห็นว่า หมู่บ้านที่มีพุทธร้อยเปอร์เซ็นต์ แต่มันเปลี่ยนไปเป็นอิสลามร้อยเปอร์เซ็นต์ในปัจจุบันก็เช่นเดียวกันในตะโหมด ตะโหมดนี้ความจริงก็เหมือนที่ท่านลุงวรรณเล่าให้ทราบไปแล้วว่า เดิมทีคนในพื้นที่ชุมชนในตรงนี้เขามีโต๊ะหมุดแล้วก็โต๊ะหมาด ตามประวัติที่คนแก่ ๆ เขาเล่าให้ฟังว่า โต๊ะหมุดกับโต๊ะหมาด สองคนพี่น้องที่อยู่ในชุมชนตรงนี้เป็นมุสลิมร้อยเปอร์เซ็นต์เหมือนกัน แต่เกิดวิกฤตการณ์อะไรไม่ชัดเจน ไม่มีตัวหลักฐานที่ชี้ให้เห็นว่า ทำไมชุมชนมุสลิมตรงนี้เป็นพุทธร้อยเปอร์เซ็นต์เหมือนกัน เพียงแต่ว่าโต๊ะหมุดกับโต๊ะหมาดเนี่ยะ โต๊ะหมุดเองก็เป็นโต๊ะอิหม่ามในมัสยิดตรงนี้ ที่ทางเข้าด้านซ้ายมือเขาจะมีโคกสุเหร่าจะในสมัยก่อนตรงนั้น ในบริเวณนี้เมื่อก่อนเขามีร่องรอยมีหลุมฝังศพอยู่บ้าง

แต่ว่าซี้ซัดไม่ได้ว่าอยู่ในบริเวณไหน แต่ปรากฏว่าในบริเวณวัดมีร่องรอยกุโบร์ ร่องรอยหลุมฝังศพ แต่ว่าเป็นกุโบร์ใหญ่ในชุมชน หลุมฝังศพที่บนควนที่สูงๆ อาจารย์ผ่านมาตรงนี้ เขามีอาณาเขตอยู่ประมาณหลายร้อยหลุม อาณาเขตที่มีหลุมฝังศพประมาณสักหนึ่งไร่ เพราะฉะนั้นในบริเวณนี้ก็เช่นเดียวกัน มันจะเกิดวิกฤตการณ์อะไรที่ทำให้ชุมชนตรงนี้จึงเป็นพุทธร้อยเปอร์เซ็นต์ตรงนี้ ก็ตามที่คนแก่ๆ เล่าเป็นที่ยืนยันมันก็ได้

บางคนก็เล่ากันว่าในสมัยนั้นทางศาสนาอิสลามเขามีการเรียกเก็บซะกาต คนก็เลยไม่รู้จักว่าซะกาตคืออะไร บางคนแก่ๆ เขาก็เล่าให้ฟังว่า การเก็บซะกาตตรงนี้ คือ การบริจาคทรัพย์ตามหลักการศาสนา แต่บางคนที่เขาไม่เสียซะกาตเพราะเขาถือว่าเป็นเรื่องไปริตรอนทรัพย์สินแบบนั้น ก็กลายเป็นว่าทำไมต้องมาเก็บนั้นเก็บนี้ก็เลยเป็นพุทธเสียดีกว่าอะไรแบบนั้น คือ มีคนที่เริ่มๆ จะไม่ปฏิบัติตาม ต่อมาตอนหลังก็มีคนนับถือศาสนาพุทธมากขึ้น ส่วนที่เป็นมุสลิมอยู่ก็ย้ายถิ่นฐาน จากอาณาเขตนี้ก็ไปอยู่หมู่บ้านนี้ ไปหมู่บ้านใกล้เคียง มีกระจัดกระจายไปทั่ว ปรากฏว่าชาวมุสลิมย้ายออกไปจากอาณาเขตนี้ ส่วนนามสกุลขุนจันทร์ หมู่บ้านใกล้เคียงมีตั้งมาก ก็ยังใกล้พี่น้องชาวพุทธที่อยู่ต่อเนื่องกันมา ฉะนั้นเมื่อออกไปอยู่ข้างหมู่บ้านก็จริง แต่ว่าระหว่างลูกหลานเขาที่เป็นชาวพุทธ ในถิ่นฐานในชุมชนตะโหมดตรงนี้ ยังมีความสัมพันธ์ ยังเป็นลูกเป็นหลานเป็นพี่เป็นน้องกัน ความสัมพันธ์อันนี้ต่อเนื่องกันมาว่าแต่ละปีลูกหลานที่ออกไปจากหมู่บ้านไปอยู่ตามหมู่บ้านต่างๆ จะเข้ามาทำบุญมาในกุโบร์ปีละครั้ง มาตักแต่งหลุมศพญาติใครต่อใครก็มากัน ลูกหลานของโต๊ะหมุดที่เป็นพุทธในถิ่นตรงนี้ เขาก็ยังรักในโต๊ะหมุด ซึ่งเป็นการปฏิบัติมาต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน เมื่อพี่น้องชาวมุสลิมมาประกอบพิธีกรรมพี่น้องที่เป็นชาวไทยพุทธก็จะไปร่วมกันทำบุญ ซึ่งเป็นการปฏิบัติต่อเนื่องกันมาจนถึงปัจจุบัน นั่นก็คือที่เรียกว่า “สองศาสนา”

ในสมัยก่อนลูกหลานที่อยู่ในหมู่บ้านก็มากันทุกๆ หมู่บ้าน ถ้ารวมแล้วก็ประมาณสองร้อยคน แต่ผิดกับปัจจุบันลูกหลานของตะโหมดที่ขยายตัวในชุมชนตรงนี้ เดียวนี้ในปีหนึ่งๆ เป็นหมื่น แต่เขาก็ยังมาทำบุญกันเป็นปกติในวันสิบห้าค่ำเดือนห้า เป็นประเพณีที่จัดสืบทอดกันมา ฉะนั้นความสัมพันธ์ในตรงนี้เป็นความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนชาวมุสลิมกับชุมชนชาวพุทธที่อยู่ที่นี่ เป็นความสัมพันธ์ที่ต่อเนื่องกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ พอมายุคหลังๆ หมายถึงว่า ลูกหลานที่เป็นพี่น้องของชาวไทยพุทธตรงนี้ที่อยู่ตามหมู่บ้านต่างๆ จะมีความเป็นพี่น้องกัน คือการไปมาหาสู่กัน จะมีการสมรสกัน พอมีการสมรสกัน มันจะเป็นความสัมพันธ์ที่สืบเนื่องกันมา อย่างในหมู่บ้านผมเองในบ้านคลองนุ้ย ปี 2550 ผมทำสถิติไว้แปดคน นั่นคือลูกหลานฝ่ายหญิงเป็นไทยพุทธฝ่ายชายเป็นมุสลิม ฝ่ายหญิงเป็นมุสลิมฝ่ายชายเป็นไทยพุทธก็จะแต่งงานกัน นั่นคือความสัมพันธ์ที่รองลงมา ที่ทำให้สังคมตรงนี้เป็นพี่น้องเป็นสังคมที่สืบทอดกันมา อีกอย่างหนึ่งคือว่า เมื่อลูกหลานมีการแต่งงานกันแล้วแน่นอนว่ามันจะต้องมีการเจ็บไข้ได้ป่วยกันในชุมชนบางทีลูกหลานที่มีแฟนเป็นมุสลิมเมื่อเกิดพ่อแม่ไม่สบายหรือว่าตายจากไป พี่น้องชาวพุทธจะเข้าไปเยี่ยมไปดูแลให้กำลังใจกันเป็นปกติก็เช่นเดียวกันคือ ทางญาติของฝ่ายพุทธ ถ้าเขาเสียชีวิตลงลูกหลานมุสลิมก็มาเยี่ยม มาช่วยเหลือในสิ่งที่ช่วยเหลือได้ เพราะฉะนั้นตรงนี้เป็นส่วนหนึ่งที่เป็นความสัมพันธ์ เป็นการสืบทอดที่ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งในระหว่างอิสลามกับพุทธที่อยู่กันได้จนมาถึงปัจจุบัน เพราะฉะนั้นก็อีกหลายๆ เรื่องที่เราน่าจะรู้ในชุมชนตรงนี้ คิดว่าในช่วงต่อๆ จะค่อยอธิบายให้ฟังอีกครั้งหนึ่งครับ

อ.โชคชัย : ขอบคุณมากนะคะครับ จะเห็นได้ว่าชุมชนที่มีความแปลก เดิมทีที่นี่เป็นมุสลิมร้อยเปอร์เซ็นต์แต่ปัจจุบันเป็นไทยพุทธร้อยเปอร์เซ็นต์ บ้านคลองนุ้ยและบ้านหัวช้าง จากเดิมที่เป็นพุทธร้อยเปอร์เซ็นต์เปลี่ยนเป็นมุสลิมร้อยเปอร์เซ็นต์ อันนี้ก็ผ่านเรื่องเล่าของท่านวิทยากรก่อนหน้านี้ค่ะครับ หลังจากนั้นเราจะให้ผู้ร่วมเดินทางมาแนะนำตัว และอาจพูดเล็กๆ น้อยๆ ว่ามาครั้งนี้อยากรู้อะไร สนใจอะไรหรือว่าเราอยากรู้อะไรเกี่ยวกับศาสนาของเพื่อน ตั้งแต่เรื่องศาสนสถาน วิถีชีวิต วัฒนธรรม อะไรต่างๆ ครับ จากนั้นผมขอแนะนำชาวชุมชนที่มาร่วมกับเราในวันนี้ค่ะครับ มีผู้ประสานงานหลักคืออาจารย์ สมบูรณ์ ปิ่นสุวรรณ เป็นที่ปรึกษานายกเทศมนตรี อ.ตะโหมด เป็นผู้ประสานงานในพื้นที่ ในการทำให้เรามีกิจกรรมในวันนี้ค่ะครับ และอีกสองท่านก็คือ พี่สมเกียรติกรรมการสภาลานวัดด้านสิ่งแวดล้อม ใครที่เรียนด้านสิ่งแวดล้อมหรือสนใจการรักษาสิ่งแวดล้อมก็สามารถคุยแลกเปลี่ยนกับพี่เขาได้ครับ และยังมี พี่สติติเป็นกรรมการมัสยิดบ้านควนที่ที่เราจะไปหลังจากนี้ค่ะครับ พี่ก็จะให้คำแนะนำกับเราได้ว่ามัสยิดบ้านควน มีความเป็นมาอย่างไร มีส่วนใดที่ใช้ทำอะไรครับ ครับขอเรียนเชิญผู้ที่เข้าร่วมช่วยแนะนำตัว อยากทราบอยากรู้อะไรก็ตั้งเป็นประเด็นใดก็เสริมเพิ่มเติมได้ ทางวิทยากรเราก็จะได้เสริมเพิ่มเติมสิ่งที่ท่านอยากรู้ และบอกถึงชื่อ ที่ทำงาน สาขาที่เรียนแล้ว พี่นเพบ้านเกิดก็ดีครับ เพื่อที่จะได้เรียนรู้ร่วมกันครับเชิญครับ

คุณจิราภรณ์ : สวัสดีค่ะ ชื่อจิราภรณ์ นิมดวง จบจาก มอ.นะคะตอนนี้ทำงานใน มอ.คะ สถาบันสันติศึกษา บ้านเกิดอยู่ที่ ต.ลำปำ อ.เมือง จ.พัทลุงคะ อยากรู้ว่าระหว่างชาวไทยพุทธกับชาวไทยมุสลิม ได้มีการร่วมโครงการร่วมทำงานหรือกิจกรรมอะไรกันบ้าง หรือมีกิจกรรมอะไรที่มาอยู่ร่วมกันบ้างคะ

อ.เพ็ญภา : สวัสดีค่ะชื่อเพ็ญภา ภัทรชล เป็นอาจารย์อยู่สถาบันสันติศึกษา ที่มาที่นี่ก็อยากจะรู้ว่าชุมชนไทยมุสลิมและไทยพุทธอยู่ร่วมกันอย่างไร เมื่ออยู่ร่วมกันก็น่าจะมีอะไรที่เห็นไม่ตรงกันบ้าง แล้วก็มีการจัดการตรงนี้อย่างไรบ้างคะ ขอขอบคุณคะ

อ.วนิดา : อัสสะลามูอะลัยกุมวะเราะฮมะตุลลอฮะ ชื่อวนิดา เต๊ะหลง บ้านเกิดอยู่ที่ อ.สะบ้าย้อย จ.สงขลา จบจากปริญญาตรีจาก มอ.และจบภาษามลายูมาแล้วสอนภาษามลายูที่คณะศิลปศาสตร์ เนื่องจากตัวเองเป็นมุสลิม เลยสนใจเรื่องวิถีชีวิตไทยพุทธมีอะไรบ้างที่แตกต่างจากเรา หลักๆก็คืออยากรู้วิถีชีวิต สำหรับตัวเอง ถ้าดูตามภูมิสำเนาเดิมจะอยู่ร่วมกับคนพุทธแถวหมู่บ้าน ด้วยความที่ต้องละทิ้งถิ่นฐานที่ไปอยู่ที่อื่นต้องไปเรียนหนังสือ เราก็เลยไม่ค่อยจะรู้ถึงวิถีชีวิตของคนพุทธสักเท่าไร แต่รู้เรื่องประเพณีเรื่องการชิงเปรต วันนี้ก็ถือเป็นโอกาสที่ดิฉันจะได้เห็นวิถีชีวิตของไทยพุทธบ้าง ขอขอบคุณคะ

อ.วนิดา เต๊ะหลง ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มอ.หาดใหญ่

อ.ลักษมี : สวัสดิ์คะ ดิฉันชื่อ (ผศ.)อ.ลักษมี แซ่ซี จากคณะศิลปศาสตร์ เป็นคนหาดใหญ่ แต่ว่าไปจบมาจากคณะอักษรศาสตร์ที่กรุงเทพฯ ไปเมืองนอกมา เหตุผลที่มาที่นี้ก็เริ่มจากการที่ไม่ได้รู้จักอะไรทั้งสิ้น แล้วบังเอิญเห็นหนังสือเวียน บอกว่าทางมหาวิทยาลัยจะจัดให้มาที่ จ.พัทลุง อ.ตะโหมด แล้วจุดความสนใจก็คือ ตรงประกาศบอกว่าจะเป็นการเรียนรู้อือ นำนักศึกษาที่นับถืออิสลามมาเที่ยวชมวัดพุทธ และในทำนองเดียวกันก็ให้นักศึกษาที่เป็นชาวพุทธมารู้จักหลักศาสนาพื้นฐานของอิสลาม นี่คือน่าสนใจ เพราะว่าตัวเองนับถือศาสนาคริสต์ โรมันคอทอลิก แล้วก็เป็นคนเมืองไปอยู่กรุงเทพฯ หาดใหญ่ไปอยู่เมืองนอกอะไรแบบนี้ ก็ไม่ค่อยได้รู้จักอะไรที่อยู่รอบตัวเราเคยผ่านพัทลุงก็แค่ผ่านไปก็เห็นว่าเป็นตำบลแต่ไม่รู้ว่ามีอะไรโดดเด่น แล้วก็ตรงที่ว่าคนพุทธกับคนอิสลามอยู่กันได้อย่างสงบอย่างสันติซึ่งน่าสนใจมาก แล้วเมื่อไปเทียบเหตุการณ์ภาคใต้ที่กำลังรุนแรงขึ้นทุกวัน จึงเกิดคำถามว่าทำไมคนที่โน้นไม่อยู่กันแบบนี้บ้าง มันน่าสนใจจริงๆนะคะ แล้วเราก็เป็นส่วนหนึ่ง เป็นคนหนึ่งของประเทศ เราน่าจะทำอะไรได้บ้าง นี่คือนจุดสนใจที่ทำให้ต้องมาที่นี่ และด้วยความรู้ที่มีอยู่เราน่าจะทำอะไรตรงนี้ได้บ้าง ขอพูดสั้นๆก็แล้วกันคะ

อ.ลักษมี แซ่ซี อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มอ.หาดใหญ่

นักศึกษามุสลิมแนะนำตัวเพื่อทำความรู้จักกัน

นุสรีย์ : อัสสะลามุอะลัยกุมวะเราะฮมะตุลลอฮ สวัสดีทุกคนที่อยู่ที่นี่ดิฉันนุสรีย์ เจ๊ะหนู จากคณะวิทยาการจัดการ เอกการบัญชี บ้านอยู่ที่หนองจิก ปัตตานี เป็นชุมชนมุสลิมเกือบจะร้อยเปอร์เซ็นต์ มาที่นี่คืออยากศึกษาว่า ทั้งชาวพุทธและชาวมุสลิมอยู่ด้วยกันได้อย่างไร เพราะว่าในสังคมที่บ้านหนูการจัดการพวกนี้มันจะแยกกันเลยคะ แล้วมุสลิมเราก็จะมีข้อจำกัดหลายอย่าง แต่ทางชาวไทยพุทธที่ชุมชนนี้ดูเขาแบบยังงี้ก็ได้ใช้ใหม่คะ แล้วตรงนี้เราจัดการในเรื่องความแตกต่างอย่างไร

อรุสนา : อัสสะลามุอะลัยกุมวะเราะฮมะตุลลอฮ สวัสดีทุกท่านนะคะชื่ออรุสนา หมาดโตะโสะ เป็นนักศึกษาคณะพยาบาลชั้นปีที่ 2 เป็นคน จ.สตูล สำหรับจุดประสงค์ในการมาครั้งนี้ ดอนแรกดูชื่อโครงการน่าสนใจมาก ส่วนตัวแล้วก็จะคลุกคลีกับเพื่อนมุสลิมด้วยกันเสียมากกว่าเพื่อนไทยพุทธ มาตรงนี้อากเรียนรู้ว่าเขาอยู่กันด้วยอย่างไร อยากมาเรียนรู้ว่าเค้าอยู่กันยังงี้วิถีชีวิตทั่วไปนี้แตกต่างกันอย่างไร

ลาตีพะห์ : อัสสะลามุอะลัยกุมวะเราะฮมะตุลลอฮ ดิฉันชื่อนางสาวลาตีพะห์ เจ๊ะเลาะ อยู่คณะพยาบาลศาสตร์ปี 2 สำหรับวัตถุประสงค์ในการมาของวันนี้เป็นอย่างแรกคือ เป็นโครงการที่น่าสนใจ อีกอย่างคือ อยากรู้ว่ากิจกรรมของชาวไทยพุทธมีกิจกรรมอะไรบ้าง ตัวเองเคยได้ลงในชุมชนมากก็เห็นคุณป้าคุณยายตามชุมชนส่วนใหญ่จะเป็นไทยพุทธใช้ใหม่คะ แล้วก็เห็นว่าเขาไปวัดกิจกรรมของแต่ละวันเห็นชาวบ้านไปวัดจำเป็นไหมว่าจะต้องเป็นวันพระหรือยังงี้ วิถีชีวิตในการทำบุญอะไรแบบนี้คะ

ลาตีปะห์ : อัสสะลามุอะลัยกุมวะเราะฮมะตุลลอฮ ชื่อลาตีปะห์ สุหลง เรียนอยู่พยาบาลปีที่ 2 คือหลักๆ ที่มาเพื่อนชวนมา ก็ถามว่าเป็นโครงการอะไรจึงได้รู้ว่าเป็นโครงการเรียนรู้ของสองศาสนา แล้วก็จากสถานการณ์ 3 จังหวัด จะบอกว่าที่แถวบ้านพอหลังประมาณทุ่มหนึ่งก็ไม่มีชาวบ้านมาอยู่ตามถนนแล้ว มีการแบ่งแยกศาสนาอย่างชัดเจน พอได้ฟังวิทยากรทั้งสองท่านพูดถึงที่นี่ ก็คือยิ่งทำให้โครงการนี้น่าสนใจมากขึ้น ว่าเราจะต้องเรียนรู้อะไรอยู่กันอย่างไร ถึงอยู่กันได้อย่างสงบสุข

สุรียานิง : อัสสะลามุอะลัยกุมวะเราะฮมะตุลลอฮ สวัสดีอาจารย์และพี่ๆทุกคนคะ ชื่อ สุรียานิง สาแปอิง ค่ะ เรียนอยู่คณะพยาบาลศาสตร์ปี 2 ที่มาโครงการครั้งนี้คือ มีประชาสัมพันธ์ติดที่หอพัก ดูชื่อโครงการเป็นกิจกรรมที่พุทธไปมัสยิด มุสลิมไปวัด โครงการแบบนี้ไม่ค่อยมีใครจัดขึ้นมาเพราะว่าไม่ค่อยเห็นความสำคัญของตรงนี้และด้วยสถานการณ์ปัจจุบัน ถ้าใน มอ.เราจากสองศาสนิกมันอาจจะมึนักศึกษาสองศาสนาภายใน มอ.ที่ขัดแย้งกันก็มี การจัดกิจกรรมครั้งนี้ก็เป็นส่วนดีต่อนักศึกษาและบุคลากรใน มอ. ที่นี้เขาอยู่ร่วมกันได้อย่างไร แต่คำถามที่อยากจะถามว่าจากเหตุการณ์สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีผลกระทบอย่างไรบ้างต่อชาวพุทธที่นี้ในเรื่องของความสัมพันธ์ และจะมีความคิดเห็นอย่างไรต่อชาวมุสลิมสามจังหวัดคะ

อ.โชคชัย : ขอขอบคุณทุกท่านนะคะ ขอย้ายเวทีตรงนี้ไปที่ลานวัดไต้ต้นไม้ก่อนครับ

หลังจากที่ผู้เข้าร่วมโครงการได้เปิดประเด็นคำถามที่น่าสนใจไว้ ทั้งหมดก็เดินออกจากหอประชุมมายังไต้ต้นไม้ใหญ่ที่หน้าลานวัดเพื่อร่วมเรียนรู้พิธีการถวายสังฆทานฉลากพัตร ซึ่งเป็นพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา

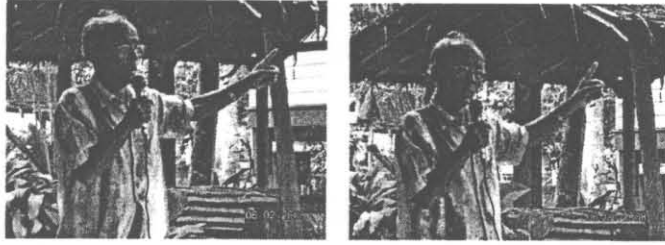

นักศึกษาทั้งพุทธและมุสลิมร่วมเรียนรู้ พิธีการถวายสังฆทานฉลากพัตร ณ ลานวัดตะโหนด

เมื่อเสร็จพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาแล้ว ผู้ดำเนินโครงการ วิทยากรและผู้เข้าร่วมโครงการทั้งหมด ได้เดินมายังลานวัดไต้ต้นไม้อ่างโรงธรรมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันระหว่างวิถีชีวิตแบบไทยพุทธและวิถีชีวิตแบบไทยมุสลิม

ส่วนที่ 2 ลานวัดใต้ต้นไม้

ลุงวรรณ : ครั้นจากประเด็นคำถามเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ชุมชนของตะโหมด ผมก็ได้บอกแก่นักศึกษาและอาจารย์ที่มาเยี่ยมเยียนชุมชนว่า ในเทศกาลในรอบหนึ่งปีนั้น เรามีกิจกรรมสำหรับชาวพุทธที่พึงปฏิบัติ อันดับแรกเราออกไปแล้วนะครับว่าวันมาฆบูชาเป็นวันสำคัญอย่างไร เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าซึ่งได้ตรัสเอาไว้ ในวันนั้นมีชาวบ้านมาทำบุญเป็นวันสำคัญวันหนึ่งขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าซึ่งเป็นศาสดาของศาสนาพุทธ ปกติแล้วกิจกรรมของชาวพุทธ ที่ไหนก็ตามที่เกี่ยวข้องกับพิธีทางศาสนา ต้องมีการบูชาพระรัตนตรัยเองหนึ่ง พระพุทธรูป สอง รูป สาม เทียน สี่ ดอกไม้ อันนี้ขาดไม่ได้ทุกครั้งที่เราทำกิจกรรม การบูชาพระรัตนตรัยเองคือ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เพราะฉะนั้นต้องระลึกถึงพระรัตนตรัยทั้ง 3 ประการ คือ พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์เป็นสรณะที่พึ่ง หลังจากบูชาพระรัตนตรัยเองเรียบร้อยแล้ว จะมีการสมათานศีล คือ พระคุณเจ้าเป็นผู้ให้ศีล แล้วเราก็ก่อตามเรียกว่า สมათานศีล

ปกติแล้วจะมีศีลห้าประการ ผมสงสัยเหมือนกันว่าเกมส์เศรษฐีที่เขา มีรายการ คนที่จะเข้าสู่รายการเกมส์เศรษฐีต้องจบปริญญา พิธีกรก็ถามว่าศีลข้อกาเมเป็นศีลข้อที่เท่าไร คนเล่นบอกว่าขอเปลี่ยนคำถาม นักศึกษาปริญญาตรีที่จบถามว่าเปลี่ยนทำไมเขาบอกว่าไม่รู้ เพราะฉะนั้น ถ้าถามชาวบ้านคนที่อ่านหนังสือไม่ออกเขียนไม่ได้ เขารู้ว่าศีลข้อกาเมข้อที่เท่าไร ชาวพุทธเบื้องต้นจะต้องบูชาพระและสมათานศีล คือ ความปกติทั้งกายทั้งวาจา หลังจากนั้นก็ว่ากิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่ออะไรนะครับ เพราะกิจกรรมจะมีหลายกิจกรรมด้วยกัน เริ่มจากวันมาฆบูชา คือ วันที่พระพุทธองค์ทรงแสดงโอวาทปาติโมกข์ ท่ามกลางพระสงฆ์ที่บรรลุลหนต์ 1,250 รูป ที่มาพร้อมกันโดยไม่ได้นัดหมาย เป็นจตุรงคสันนิบาต ตรงกับวันเพ็ญเดือน 3 แล้วพระองค์ทรงแสดงโอวาทปาติโมกข์และทรงปลงอายุสังขาร วันวิสาขบูชา คือ วันคล้ายวันประสูติ ตรัสรู้ และปรินิพพานของพระพุทธเจ้า ตรงกับวันเพ็ญเดือน 6 ชาวพุทธจะมาทำบุญ ฟังการเทศนาบอกเล่าเรื่องราวของการประสูติ ตรัสรู้ และปรินิพพาน แล้ววันสำคัญอีกวันหนึ่ง คือ วันอาพาหบูชา เป็นวันที่พุทธเจ้าทรงแสดงธรรมจักรกับวัดนสุตระ หลังจากทรงตรัสรู้แล้ว จึงออกประกาศพระศาสนา ธรรมจักรก็คือ ความเจริญที่หมุนไปข้างหน้า แก้ปัญหาวิกฤติย์ ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน ป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์อยู่ที่นั่น เพราะฉะนั้นพระองค์ก็ทรงจำพรรษา ณ ที่นั่นแรม 1 ค่ำเดือน 8 เป็นวันเข้าพรรษา

อ.โชคชัย : ขอแทรกเรื่องราวกรณีหนึ่ง ขอทำความเข้าใจร่วมกันว่า เราจะทานข้าวเที่ยงสักเที่ยงครั้งนะครับ ก่อนทานข้าวจะให้แนะนำตัวให้จบก่อน อยากให้ทุกคนได้รู้จักกันก่อนนะครับ หลังจากนั้นเมื่อมีคำถาม จะให้ลูกวรรณเป็นคนตอบ เป็นบรรยากาศของการถามการตอบเลยก็ได้ครับ อะไรที่ทำร่วมกันอะไรที่ยอมไม่ได้ อะไรที่ยอมไม่ได้ หลังจากนั้นก็ทานข้าว ก่อนทานก็ชวนชาวบ้านมาทานกับเรา เพราะอาหารเราเยอะนะครับ หลังจากทานข้าวแล้วบ่ายครึ่งก็ให้โตะอิหม่าม ได้พูดคุยในวิถีของชาวมุสลิมในการอยู่ร่วมกับชาวพุทธเป็นอย่างไรบ้าง ฉะนั้นใครยังไม่ได้แนะนำตัว ขอเรียนเชิญต่อได้เลยครับจะได้รู้จักกัน เดี่ยวจะมีชาวบ้านมาทานข้าวร่วมกันกับเราด้วยครับ

คุณรุจิเรจ : สวัสดีค่ะชื่อ รุจิเรจ บ้านอยู่รัศมีกับหาดใหญ่คะ อยู่ใกล้ๆ ก็ได้ยินชื่อเสียงตะโหมดมานานแล้วคะ แล้วด้วยตัวกิจกรรมนี้ หนึ่งตัวเองเป็นคนพุทธ ในวิถีพุทธนี้ก็รู้ถึงข้อแตกต่างนิดหนึ่งก็อยากจะรู้มากขึ้น วิถีชีวิตมุสลิมเป็นอะไรที่น่าสนใจมาก เพราะปัจจุบันในสถาบันสันติศึกษา บุคลากรก็มีทั้งไทยพุทธและเป็นไทยมุสลิม แต่ว่าไม่ได้ลงรายละเอียดอะไรก็เลยอยากทราบถึงการที่จะปฏิบัติต่อเพื่อนต่างศาสนาบ้างเผื่อว่าเราจะรู้อะไรมากขึ้นคะ

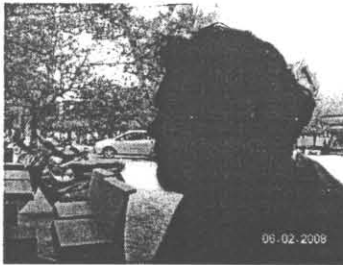
น.ส. ปิยะฉัตร บุญชัย นักศึกษาคณะแพทยศาสตร์ ผู้เข้าร่วมโครงการ

ปิยะฉัตร : สวัสดีค่ะชื่อปิยะฉัตร บุญชัย มาจากคณะแพทยศาสตร์เป็นคนจังหวัดตรังนะคะ รู้สึกว่าสิ่งที่เขาพูดกันคือเรื่องการเมืองกับศาสนา ไม่ควรพูดกันใช่ไหมคะ แล้วก็สามารถข้ามมัสยิดได้จริงหรือเปล่า ก็เลยอยากมาดูว่าเป็นอย่างไรบ้าง แล้วอยากจะรู้ว่าอะไรที่ทำให้เราอยู่ร่วมกันได้ อะไรที่ทำให้เราอยู่กันไม่ได้หรือเราไม่ลงรอยกัน อยากรู้ว่ามันอยู่ที่ตัวข้อกำหนดของศาสนาหรือเปล่า หรือเป็นเพราะของตัวบุคคลเอง โดยส่วนตัวแล้วเราเป็นคนพุทธ เรายังไงก็ได้ คืออยู่ในขอบเขตของกันและกัน แล้วก็ยินดีที่จะเป็นเพื่อนด้วยคะ ขอขอบคุณคะ

นายวันวลิต ธงสอาด นักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะแพทย์แผนไทย ผู้เข้าร่วมโครงการ

วันวลิต : สวัสดีครับชื่อวันวลิตตนเองครับ อยู่คณะแพทย์แผนไทยบ้านเกิดอยู่ที่ อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา สำหรับเหตุผลที่ว่าทำไมจึงอยากมาเข้าร่วม ที่บ้านผมเป็นคนพุทธร้อยเปอร์เซ็นต์ แล้วในอาณาบริเวณนั้นรัศมีหลายสิบกิโลเมตรเป็นคนพุทธ ซึ่งมีสยิดไม่มีเลย ดังนั้นพอมมีโครงการนี้ก็สนใจ เพราะไม่เคยเห็นมีสยิดและอยากดูมีสยิด ก็เลยมาโครงการนี้คือเหตุผลที่หนึ่ง สองคือเรื่องความแตกต่างของแนวคิด สำหรับพุทธแนวคิดแบบนี้ อิสลามก็มีแนวคิดแบบนี้ แล้วที่นี้อยู่กันได้จริงหรือเห็นที่อื่นไม่ค่อยลงรอยกัน รบกัน ทะเลาะกัน อะไรแบบนี้ ก็เลยอยากมาดูว่าเขามีวิธีการอะไรถึงสามารถมาอยู่ร่วมกันได้ นะครับ

นายธนิสสร มณีรักษ์ จากสาขาการพัฒนาชุมชน คณะศิลปศาสตร์

ธนิสสร : ผมธนิสสร มณีรักษ์ ชื่อเล่นบอยนะครับ ความรู้สึกที่ได้มาวันนี้และวัตถุประสงค์ที่ผมอยากมา หนึ่งในก็คืออยากเรียนรู้วัฒนธรรมทางศาสนาที่มีความหลากหลายในชุมชนในการอยู่ร่วมกัน เพราะเท่าที่ผ่านมาก่อให้เกิดการตั้งคำถาม ความขัดแย้งทางศาสนาและความขัดแย้งทางวัฒนธรรม ทำให้ชุมชนอื่นๆ ถึงมีเรื่องขัดแย้งกันในเรื่องวัฒนธรรม แต่ที่นี้ถึงมีวัฒนธรรมที่แตกต่าง แต่ว่าทุกคนอยู่ร่วมกันได้ อีกประเด็นก็คือเราได้เรียนรู้วิถีชาวบ้านด้วยและก็ได้รู้จักเพื่อนๆ และรู้จักคนในชุมชน ขอเชิญคนต่อไปครับ

ชญาดา : สวัสดีค่ะ ชื่อรุ่งนระค่ะ เรียนอยู่ชั้นปี 4 คณะวิทยาการจัดการ สาขาบริหารรัฐกิจ บ้านเกิดอยู่จังหวัดชุมพร เราจะไม่เห็นบรรยากาศที่มีส่วนร่วมแบบนี้ค่ะ โดยเฉพาะวัดหลายวัดแถวบ้านก็จะร้างซึ่งเป็นปัญหาเหมือนกัน สำหรับสิ่งที่ประทับใจนะคะ ในการต้อนรับของชาวตะโหมด สิ่งที่ได้รับในวันนี้มีความเป็นกันเอง รู้สึกว่ามีความพร้อมในการที่จะถ่ายทอดความรู้เราได้หลายๆอย่างโดยส่วนตัวแล้วหนูเป็นคนที่ชอบฟังค่ะ ดังนั้นทุกสิ่งจึงอยู่ในความสนใจทั้งหมดโดยเฉพาะในเรื่องวิถีชุมชน ก็ดีใจที่ได้มาที่นี้นะคะ ขอขอบคุณค่ะ

ภาพ การทำบุญร่วมกันระหว่างชาวไทยพุทธกับมุสลิม ณ บ้านตะหมอด

อ.โชคชัย : พี่เขาเอาภาพการทำบุญระหว่างชาวไทยพุทธกับชาวไทยมุสลิมมาให้ดูนะครับ ถ้าใครยังไม่ได้เห็น แนะนำตัวกันอีกครั้งครับ

นักข่าว : อัสสะลามุอะลัยกุมวะเราะฮมะตุลลอฮ ผมเป็นนักข่าวของเว็บไซต์ประชาไท มาวันนี้จะมาทำตัวเป็นนักข่าวทางฝั่งน้องๆ ทางอาจารย์มีความเห็นหรือมีข้อมูลอะไรอย่างไร ฟังตอนที่ศาลาตรงโน้น ก็เลยอยากจะมีส่วนร่วมด้วยเป็นการแลกเปลี่ยนกันแล้วกันครับ ที่ชุมชนตะหมอดแห่งนี้เป็นที่ที่นำเสนอมากเรียกว่าเป็นพื้นที่ต้นแบบที่พี่น้องอยู่ร่วมกันอย่างสันติมานานะครับ และความสัมพันธ์ตรงนี้ก็ยังคงดีอยู่ แต่ที่ผมสนใจก็คือตอนที่ทางลุงวรรณกับโต๊ะอิหม่าม ได้พูดถึงประวัติและความเป็นมาของชุมชน บอกว่าชุมชนที่นี้ปัจจุบันเป็นชุมชนคนไทยพุทธ ซึ่งเดิมเป็นชุมชนที่มีมุสลิมอาศัยอยู่ร้อยเปอร์เซ็นต์ สถานที่ในชุมชนหลายที่เป็นชื่อของมุสลิมทุกอย่างที่คนในพื้นที่นั้นเป็นคนไทยพุทธ ซึ่งผมจะยกประสบการณ์เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยน สมัยที่ผมเรียนอยู่ มอ.ปัตตานีได้ช่วยอาจารย์ทำวิจัยเรื่องภูมินามคือ ชื่อสถานที่ ชื่อหมู่บ้านมีความเป็นมาอย่างไร มันมีความน่าสนใจตรงที่ว่า ชื่อดั้งเดิมจะเป็นอีกอย่างหนึ่งชื่อหมู่บ้านก็จะเป็นอีกชื่อหนึ่ง ชื่อใหม่ที่ทางการเขารับรองเนี่ยะ จะเป็นอีกความหมายหนึ่ง พอได้เก็บข้อมูลไปก็พบข้อมูลที่น่าสนใจ บางที่เกิดจากความไม่รู้หรือความไม่เข้าใจ เช่น ชื่อบ้าน “อาเนาะบุเกะ” เป็นการอธิบายสภาพทางภูมิศาสตร์ หมายถึงควนลูกเล็กๆ เป็นหมู่บ้านมุสลิม แต่เมื่อทางการตั้งชื่ออย่างเป็นทางการ เขาเรียกอ่านออกเสียงมลายูไม่ได้ ก็เลยลากคำให้เป็น “บ้านนาแขก” แต่ประเด็นก็คือว่าพอเปลี่ยนชื่อบ้าน ก็จะไม่เห็นรากเหง้าดั้งเดิมว่ามาจากไหน ซึ่งที่นี้ผมตั้งใจมากที่ยังเป็นชื่อดั้งเดิมอยู่หมู่บ้านพุทธไม่ได้เปลี่ยนชื่อดั้งเดิมซึ่งเป็นชื่อบ้านแบบมุสลิม หมู่บ้านมุสลิมก็ไม่ได้เปลี่ยนชื่อดั้งเดิมซึ่งเป็นพุทธ เพื่อศึกษาเรื่องราวในอดีตต่อไปได้ครับ แล้วถามว่าที่สามจังหวัดชายแดนใต้มันส่งผลกระทบต่อมันส่งปัญหาอย่างไร ผมขอยกตัวอย่างชื่อบ้านที่นราธิวาส ข้าราชการที่เป็นไทยพุทธออกเสียงไม่ได้ ก็เลยให้ชื่อเป็นบ้านโคกกระดุกหมู ถามว่ามันเป็นปัญหาอะไรหมู่บ้านมุสลิมร้อยเปอร์เซ็นต์ เวลาขอบริจาคสร้างมัสยิด คนทั่วไปก็เลยตั้งคำถามว่าทำไมมัสยิดชื่อ โคกกระดุกหมู แล้วเป็นมุสลิมจริงหรือเปล่า ซึ่งก็เป็นอีกประเด็นที่น่าสนใจ ขอบคุณมากครับ

อ.โชคชัย : เอ่อ...เรามีเวลาถึงเที่ยงครึ่งนะครับ หลังจากนั้นจะให้ลุงวรรณเล่าให้ฟังว่า ที่ชุมชนแห่งนี้ อะไรที่ทำร่วมกันได้ อะไรที่ต้องแยกจากกัน เวลามีปัญหาเรามีวิธีแก้ไขปัญหามาอย่างไร เช่น เรื่องชู้สาว เรื่องที่ดิน การแก่งแย่งกัน เวลาที่มีปัญหา เรามีวิธีการแก้ไขปัญหากันอย่างไร ชักถามได้ถึงเที่ยงครึ่งนะครับ

ลูจวรรณ ขุนจันทร์ อธิบายถึงความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นระหว่างพี่น้องไทยพุทธกับพี่น้องไทยมุสลิม

ลูจวรรณ :วิถีชีวิตกับพี่น้องมุสลิมในชุมชนตะโหนดทำไมเราถึงอยู่ร่วมกันได้ อันนี้เป็นวัฒนธรรมอันหนึ่ง ซึ่งคนสมัยก่อนเรียกว่าบรรพบุรุษ ได้ถ่ายทอดให้เป็นมรดกตกทอดมาถึงลูกถึงหลาน ไม่ใช่เพิ่งจะมาเกิดสมัยนี้นะครับยุคคนเฒ่าคนแก่ ยุคตั้งแต่บุกเบิกการตั้งถิ่นฐานเขาทำอย่างนั้นกันมาตลอด เพราะฉะนั้นพี่น้องไทยพุทธมุสลิม เราเป็นพี่น้องกันโดยสายเลือดและเราเป็นพี่น้องกันทางสายธรรม คำว่าสายเลือด คือ เรามีสกุลเดียวกัน ดังที่ได้ยกตัวอย่างมาแล้ว แล้วก็หลายสกุลไม่ใช่สกุลผมเพียงสกุลเดียว สกุลดั้งเดิมเก่าแก่เนี่ยนะ ส่วนมากแล้วก็จะรวมทั้งไทยพุทธและไทยมุสลิม ส่วนสายธรรมก็คือว่าเรายึดหลักศาสนาเป็นเครื่องปฏิบัติ เพราะศาสนาไม่มีศาสนาไหนหรอกครับที่สอนให้คนขัดแย้งกันระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมไม่เคยรบราฆ่าฟัน ผมจำได้เนะครับไทยพุทธไม่เคยไปฆ่าไทยมุสลิม พี่น้องไทยมุสลิมก็ไม่เคยไปฆ่าไทยพุทธ ลุงอายุเจ็ดสิบห้าแล้ว ก็ไม่เคยเลยที่ทะเลาะขัดแย้งกันอย่างนี้

เพราะฉะนั้นเรื่องอะไรที่ทำร่วมกันได้หรืออะไรที่ทำร่วมกันไม่ได้ อย่างแรกประเด็นที่เราทำร่วมกันไม่ได้ คือ เรื่องของการนับถือศาสนา ซึ่งเป็นสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐาน เราจะไปก้าวก่ายในการนับถือศาสนาของเขาไม่ได้ คนไทยพุทธจะไปก้าวก่ายในหลักปฏิบัติของเพื่อนไทยมุสลิมก็ไม่ได้ มันเป็นสิทธิเสรีภาพ ของมุสลิมเขาก็เหมือนกันจะมาก้าวก่ายในการปฏิบัติหลักศาสนาของพุทธเราก็ไม่ได้ เพราะฉะนั้น อันนี้ถือว่าเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของทุกคน เป็นเสรีภาพ ส่วนเรื่องอะไรที่ร่วมกันได้ก็คือ เรื่องทางสังคม ต้องเข้าใจเนะครับ เรื่องทางสังคม ทั้งไทยพุทธและไทยมุสลิมเราทำร่วมกันได้ ก็คือการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

ยกตัวอย่าง ในการหาเงินสร้างอาคารเรียน ประมาณสี่ล้านหนึ่งแสนบาท แต่ปรากฏว่าไม่พอ เมื่อไม่พอเราก็ต้องระดมทุนเพื่อการศึกษาแก่เยาวชน แต่อาคารเรียนเหล่านี้มาสร้างในพื้นที่ของวัดตะโหนดเขาเรียกว่า โรงเรียนวัดตะโหนด เพราะฉะนั้นต้องหาทุนมาสมทบประมาณสามล้านบาท ดังนั้นเราต้องหาทุนและสร้างให้เสร็จภายในเจ็ดเดือน ฉะนั้นเราหาเงินนี้ร่วมกันได้ประมาณสามล้านกว่าบวกกับอีกสี่ล้าน รวมเป็นเจ็ดล้านกว่าบาท จึงจะสร้างสำเร็จ ถามว่าแล้วเงินสามล้านนี้ได้มาจากไหน เราก็ได้มาจากคนที่ร่วมบริจาคเพื่อการศึกษา พี่น้องมุสลิมที่บริเวณใกล้ๆ เขาก็มาบริจาคเพื่อการศึกษา อันนี้ไม่ใช่เอาไปทำโบสถ์หรือศาลาโรงธรรมนะ แต่เอาไปเพื่อการศึกษา เพราะที่นี้เมื่อก่อนทั้งไทยพุทธและไทยมุสลิมลูกหลานของเรามาเรียนกันที่นี่ พี่น้องมุสลิมเขาก็มาบริจาคส่วนหนึ่ง นอกจากนั้นแล้ววันที่เราจัดรวบรวมตัวเงิน ที่เราบอกสถานการศึกษาสถาบันต่างๆ มาร่วมงาน พี่น้องมุสลิมเขามาปรุงอาหารเลี้ยงด้วย เขาเรียกว่า “ครัวมุสลิม” พี่น้องกินได้เลย สิ่งที่เราทำร่วมกันได้ คือ เรื่องทางสังคม ที่นี้ถ้าถาม

ว่าข้อขัดแย้งมีไหม แน่นอนครับปฏิเสธไม่ได้ ข้อขัดแย้งมันต้องมี ระหว่างเขาวชนด้วยกัน อะไรต่าง ๆ เกี่ยวกับลูกหลาน แล้วเรื่องมันจบหรือว่ามันบานปลาย แต่ที่นี้เรื่องไม่เคยบานปลาย มันก็จบลงในชุมชนนี้แหละนะครับ

เมื่อวันที่ 25 มกราคมที่ผ่านมาลุงได้รับเกียรติจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เชิญไปบรรยายครบรอบสถาปนา 50 ปีของคณะสังคมศาสตร์ ในหัวข้อที่เขาให้ก็คือ ยุติธรรมชุมชน เพราะฉะนั้นการจัดการยุติธรรมชุมชนทำอะไร เขาก็รู้ว่าที่นี้มีสองศาสนาคือไทยพุทธและไทยมุสลิม ลุงก็บอกว่าถ้าผู้ใหญ่มีคุณธรรมแล้วเรื่องมันไม่บานปลาย เด็กมันทะเลาะวิวาทกันถ้าผู้ใหญ่ไม่ไปถือข้าง อะไรผิดก็คือผิด อะไรถูกก็คือถูก ยอมรับความจริงอย่างนี้เรื่องมันก็จบ เพราะฉะนั้นผู้ใหญ่สำคัญมากต้องมีคุณธรรมโดยยึดหลักศาสนา เพราะศาสนาทุกศาสนานั้น ไม่ได้มีศาสนาใดเลยที่สอนให้คนรบราฆ่าฟัน ตรงนี้เรายึดเอาวัฒนธรรมของชุมชนสองศาสนา วัฒนธรรมคืออะไร คือวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ที่จะต้องพัฒนาไปสู่สิ่งที่ดีงามเพื่อให้เกิดสันติสุข ฉะนั้นเมื่อเราเข้าใจทั้งสองฝ่าย เรื่องต่าง ๆ มันจะจบตรงนี้ แต่ถ้าเรื่องคอขาดบาดตาย ก็ต้องใช้กระบวนการทางศาล อะไรก็ว่ากันไป แต่เรื่องในบางเรื่องมันไม่จำเป็นเช่น เรื่องของการแก่งแย่ง ก็มีคนทะเลาะเรื่องที่ดินระหว่างพี่กับน้อง เพราะว่าแม่ได้แบ่งมรดกให้แล้วบอกว่ามีต้นกลางсадต้นหนึ่งอยู่ที่เขตแดน ด้านขวาให้พี่ ด้านซ้ายให้น้อง บังเอิญว่าปีนั้นกลางсадมันเป็นมากเลยทุกคนก็อยากจะได้ ส่วนพี่ก็บอกว่าจะไม่ให้น้อง เพราะฉันเป็นพี่ แม่ตายไปแล้วก็ตามแต่ฉันก็มีสิทธิที่จะเอา ทางน้องบอกว่าคุณไม่มีสิทธิ์เพราะแม่ตายกับฉัน แล้วก็ทะเลาะกันจนกระทั่งชกต่อยกันจนถึงโรงพัก โรงพักบอกว่า เรื่องทะเลาะชกต่อยกันมันไกลเกลี้ยกันได้นะ แต่เรื่องของที่ดินคุณต้องไปที่โรงไปศาล ศาลจะเป็นคนตัดสิน

ตอนแรกผมก็ไม่ได้รู้เรื่องอะไรเขาเลย ผมก็ไปบ้านผู้ใหญ่บ้านซึ่งทั้งสองคนก็ให้ความนับถือผมพอสมควร ผมไปดูที่ที่แม่เขาแบ่งให้ลูกทั้งสอง ถ้าพี่ให้น้องก็ไม่เสียหาย ไม่เสียชื่อเสียงเกียรติ แต่ถ้าน้องให้พี่ก็ไม่เสียเกียรติอะไรเลย ทำไมไม่สละหรือแบ่งให้กัน ดังนั้นผมก็บอกว่าเอาอย่างนี้แล้วกัน การประนีประนอมมันต้องมีเทคนิค ผมบอกว่าพวกคุณทะเลาะกันด้วยกลางсадต้นเดียว แล้วคุณต้องขึ้นโรงขึ้นศาลกัน เป็นบ้านพี่บ้านน้องกันอย่างนั้นเถอะ ถ้าคุณทำอย่างนี้ต่อไปผมคนหนึ่งละ ที่จะไม่คบค้าสมาคมกับคุณ ขนาดคุณเป็นพี่เป็นน้องกันคุณยังทะเลาะกัน ยังพูดกันไม่รู้เรื่อง ผมเป็นคนนอกจะคบกับคุณได้อย่างไร ถ้าอย่างนั้นไม่ใช่เฉพาะแต่ผมนะ คนในหมู่บ้านนี้ผมจะประกาศให้รู้เลยว่า คนสองคนนี้ไม่ควรจะไปคบค้าสมาคม ขนาดสองคนพี่น้องพ่อแม่เดียวกันยังตกลงกันไม่ได้เลย แล้วนับประสาอะไรกับเรา ก็เลยบอกว่าคุณลองไปคิดสามวันนะว่าจะตกลงกันอย่างไร ก็อยู่ประมาณสักอาทิตย์ เขาก็มาที่บ้านผม เขาเรียกผมว่าหมอนะ เขาบอกหมอเรื่องจบแล้ว ลุงก็ถามว่าจบยังงิไปฟ้องร้องกันแล้วหรือ เขาบอกไม่ใช่ พวกผมไปคิดสองสามคืนที่หมอพุด ถ้าเราทะเลาะกันแล้วใครจะคบกับเรา เราตกลงกันแล้วว่าต้นกลางсадต้นนั้นแบ่งกันกินดีกว่า ก็ปุ่อย่าตายายเขาแบ่งมรดกกันไว้ให้คนนับญาติกัน ซึ่งมันก็เป็นวัฒนธรรมอันหนึ่ง

อ.โชคชัย: ครับอยากให้ลุงช่วยบรรยายอีกสักนิดในวัดมีสถานที่อะไรบ้าง ประกอบไปด้วยอะไรบ้าง และสถานที่เหล่านั้น ใช้ทำอะไรบ้างครับ

ลุงวรรณ: ครับก็จากคำถามเมื่อช่วงเช้า มีประเด็นคำถามที่ต้องการจะรู้ว่าคำว่า “ชิงเปรต” มันเป็นอย่างงิพูดถึงวันสารทเดือนสิบก็แล้วกันคือการทำบุญเดือนสิบทำบุญให้เปรต ผู้อุทิศให้กับบุคคลที่ล่วงลับไป

แล้ว เป็นเปรตเป็นอสุรกายอะไรก็แล้วแต่ ตามคติภูมิต่างๆ จะตรงกับแรมหนึ่งค่ำเดือนสิบ และวันสิ้นเดือนสิบอุทิศให้ผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว จริงๆ แล้วปรารภถึงพระญาติของพระเจ้าพิมพิสารที่ทำบุญแล้วไม่ได้กรวดน้ำทำบุญให้ไปถึงญาติ พ่อค้าเขามาร้องห่มร้องไห้ ผอมโซบ้างฟุงโลกันปองบ้าง แสดงว่าเขาต้องการรับส่วนบุญจากญาติเมื่อทำบุญไปแล้ว พระเจ้าพิมพิสารก็เลยไปทูลถามพระพุทธเจ้าว่าเมื่อคืนห่มมฉันได้ฝึนอย่างนั้นๆ พระพุทธเจ้าก็เลยบอกว่า เพราะทำบุญไม่ได้อุทิศให้ญาติที่เขาต้องทนทุกข์ทรมาน เพราะฉะนั้นอันนี้ต่อมาก็ถือเป็นประเพณีว่าทำบุญไปแล้วก็จะอุทิศไปให้เปรต ที่นี้จะมีสองเปรตเองคือ เปรตไฟรกับเปรตนาย เปรตนายก็คือ เปรตผู้ตีมีของที่ตีรชาติอโรย ขนมสวยๆ ใหม่ๆ แต่ถ้าของเปรตไฟรคือ ขนมที่เหม็นๆ แล้วมันกินไม่อร่อย เขาบอกว่าเอาไปตั้งเปรต บางคนก็บ่นให้ลูกหายเจ็บไข้ป่วยก็จะให้ไปชิงเปรต พอหายจริงๆ ก็ให้ไปชิงเปรตกัน นี่ก็คือที่มาของการทำบุญในเดือนสิบครับ

ลุงวรรณ อธิบายประเพณีวัฒนธรรมของชาวไทยพุทธ

วันสำคัญและพิธีกรรมทางศาสนา รวมถึงศาสนสถานสำคัญๆ ในพระพุทธศาสนา

ส่วนสถานที่สำคัญๆ ที่ในวัดอันดับแรกก็คือ อุโบสถ ที่เห็นทางทิศใต้ของลำคลอง อุโบสถนี้ใช้ทำอะไรนั้น ก็สำหรับทำสังฆกรรมสำหรับสงฆ์ คือ

1. ลงอุโบสถเรียกว่าสวดพระปาฏิโมกข์เป็นวินัยของสงฆ์ 227 ข้อ แล้วก็มาแสดง เอาเฉพาะพระสงฆ์ คือชาวบ้านไม่เกี่ยว สามเณรก็ไม่เกี่ยว
2. ในอุโบสถนี้ คือเป็นที่อุปสมบทของกุลบุตร คือผู้ชายที่อายุครบยี่สิบปีแล้ว
 - 2.1. วิสุคามสีมา คือ เขตที่พระราชทานแก่สงฆ์เพื่อใช้เป็นที่สร้างอุโบสถ
 - 2.2. นทีปรสีมา คือแม่น้ำที่ใหญ่ ปลูกศาลาไว้ที่กลางน้ำแล้วก็เอามือกวักน้ำไม่ถึงตลิ่งจากส่วนกลางของแม่น้ำตรงนั้นถือว่าเป็นอุปสมบทได้
 - 2.3. วนัง ก็คือป่าไม้ที่อยู่ไกลยิ่งด้วยชนูไม่ถึงจึงถือว่าอุปสมบทได้ แต่ทุกวันนี้ป่าก็ไม่มีแล้วก็ต้องบวชในอุโบสถ สองกิจกรรมคือพระคุณเจ้า สองบวชแก่กุลบุตร

อีกอย่างหนึ่งคือศาลาโรงธรรมตรงนี้ทำอะไรบ้าง เวลาพระคุณเจ้าเข้าพรรษา ชาวบ้านจะมาไหว้พระสวดมนต์ตลอดสามเดือน ตั้งแต่แรม 1 ค่ำเดือน 8 จนถึงขึ้น 15 ค่ำเดือน 11 เขาเรียกว่า “ถั่ว่นไตรมาส” จะมาไหว้พระสวดมนต์ที่นี้ไม่เหมือนที่อื่นครับ ถ้าสองเวลามีกิจกรรมของหมู่บ้านเวลาชาวบ้านเขามาประชุมกัน ก็ใช้ศาลาโรงธรรมเป็นที่ประชุมกันคล้ายๆ ศาลาเอนกประสงค์ แต่เราเรียกศาลาโรงธรรม ธรรมคือธรรมมะ แล้วเวลามีงานศพตั้งบำเพ็ญกุศล เราก็ไม่มีที่อื่นก็เอาศพมาบำเพ็ญกุศลที่นี้ก็เหมือนกัน กิจกรรมก็จะมีหลากหลาย ส่วนอีกทางด้านทิศเหนือที่เป็นอาคารใหม่ๆ นั้นจะเป็นโรงเรียนปริยัติธรรม คือโรงเรียนที่สอนนักธรรมแก่พระภิกษุ สามเณร เพราะฉะนั้นสมัยที่ลุงบวชเมื่อห้าหกสิบปีมาแล้ว ทุกคนที่บวชเข้ามาจะต้องบวชนักธรรมเพื่อให้รู้สองสามเรื่อง คือ

1. แต่งกระทู้ดูว่าคนนี้มีความคิดเชื่อมโยงอย่างไร เหมือนนักพูดที่ดีต้องมีการเชื่อมโยง ตั้งเป็นคำคมอะไรมาก็แล้วแต่

2. เรื่องประวัติความเป็นมาของพระพุทธเจ้าตรัสรู้ ประสูติ ปรีณิพพาน

3. ในเรื่องของธรรมวิพากษ์ คำสั่งสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เช่น เรื่องความกตัญญูกตเวทีกีติ สติสัมปชัญญะ พรหมวิหารกิติ

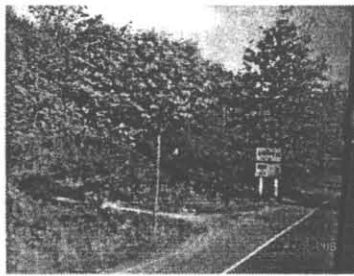
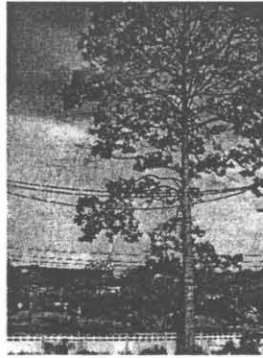
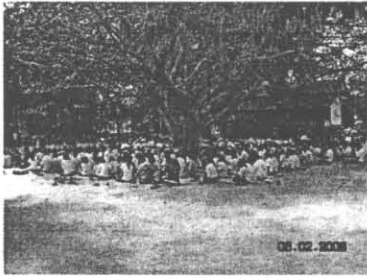
4. เรื่องของพระธรรมวินัย คือศีลของพระสงฆ์ 227 ข้อ แล้วก็แยกกันลดหลั่นกันไปว่าอะไรที่มันหนัก เมื่อพระภิกษุโดนแล้วคล้ายๆ เหมือนตายทั้งเป็นเลย อันไหนที่มันเบาขึ้นมาหน่อย อันไหนที่เราแสดงตนเองว่าผิดไปแล้ว ผลที่ตามมาก็ไม่มากเท่าไร

อันนี้คือศาลาเบรียญสอนปริยัติธรรม ส่วนกุฏินั้นเป็นของเจ้าอาวาส วัดต้องมีเจ้าอาวาสเป็นผู้นำของทางฝ่ายสงฆ์ เพราะฉะนั้นกุฏิเจ้าอาวาสต้องดูที่เหมาะสมไม่ใช่คิดจะปลูกก็ปลูก ต้องดูแลสงฆ์ภายในวัดให้ทั่วถึง เพราะฉะนั้นส่วนโน้นก็คือ กุฏิท่านเจ้าอาวาส แล้วก็ที่นอกๆ ออกไปเป็นกุฏิพระลูกวัด ศิษย์ของเจ้าอาวาส พระบวชใหม่ พระที่เป็นบริวารทั้งหมดก็จะอยู่ตามกุฏิต่างๆ แต่ที่นี้เวลาพระจำพรรษามีถึง 30-40 รูป ไม่ใช่บ่อยนะครับ

ทางด้านโน้นเขาเรียกว่า “หอฉัน” พระคุณเจ้าจะไปฉันอาหารร่วมกันในตอนเช้าและกับฉันเพลสองมือ พอเลยเที่ยงฉันอาหารที่เป็นอาหารหนักหรือของขบเคี้ยวไม่ได้ ฉันได้แต่พวกน้ำร้อนน้ำชาได้ไม่เป็นไร ตรงนั้นก็โรงฉัน นอกจากนั้นก็ยังมี ศาลาที่พัก เวลาแขกไปใครมา ก่อนที่จะเข้าไปหาท่านเจ้าอาวาส ต้องมาพักตรงนั้น นี่คือนั่งที่ต่างๆ นอกจากนั้นแล้วทางด้านโน้นใกล้กับอุโบสถ ตรงนั้นเขาเรียกว่า วิหารประดิษฐานของอดีตท่านเจ้าอาวาสรูปแรก คือพ่อท่าน ท่านมีปฏิปทานิจริยวัตรที่ชาวบ้านที่เคารพนับถือ เมื่อท่านได้มรณภาพไปแล้วลูกหลานจะปั้นรูปเหมือนหลวงพ่อบ้าง เพื่อให้ลูกหลานไปบูชา จะเห็นได้ว่าตอนเช้าๆ จะมีการจุดประทัดดังสนั่นหวั่นไหว แล้วก็บอกว่าพ่อท่านเฮ้ย เวลาออกไปขอให้ปลอดภัยกลับมา เมื่อบนแล้วปรากฏว่าไปแล้วก็ปลอดภัยกลับมา แล้วมาแก้บนด้วยจุดประทัด นี่คือวิถีชีวิตของชาวพุทธที่นี่

คนไทยพุทธถือว่าการไหว้เป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งทางด้านอากัปกิริยา ทวด คือโตะหมุดกับโตะหมาด ที่อยู่บนเนินควนเป็นบรรพบุรุษของคนไทยมุสลิมและเป็นบรรพบุรุษของคนไทยพุทธด้วย เขามีหลุมฝังศพทางโน้น เพราะฉะนั้นลูกหลานไทยพุทธถ้าขับรถจะต้องส่งสัญญาณแตรรถ แล้วลูกหลานคนในรถต้องยกมือไหว้หันไปที่ทวดทุกคนเลยครับ ถ้านักศึกษาไปสังเกตจะเห็นลักษณะอย่างนี้ เพราะฉะนั้น บรรพบุรุษของไทยพุทธกิติ ของไทยมุสลิมกิติ เราถือว่าเป็นคนที่สร้างบ้านสร้างเมืองสร้างวิถีชีวิตของชุมชนมาตลอด เพราะฉะนั้นในวันที่ 15 เมษายนของทุกๆ ปีที่บนควน อาหารที่พี่น้องไทยพุทธนำไปถวายเพราะต้องไม่มีอาหารต้องห้าม ซึ่งพวกเราก็พอรู้ว่ามီးอะไรบ้าง ห้ามเด็ดขาดห้ามไม่ให้นำไปถวายพระ เพราะอะไร ก็เพราะพอทำถวายพระเสร็จแล้วทั้งไทยพุทธและมุสลิมมากินข้าวร่วมกันได้โดยไม่ต้องกังวล ศาลาก็จะแบ่งกันทำกิจกรรมคนละซีกกัน อีกซีกหนึ่งเป็นศาลาปฏิบัติธรรมของพี่น้องไทยพุทธ อีกซีกหนึ่งเป็นศาลาปฏิบัติธรรมของพี่น้องไทยมุสลิม เพราะฉะนั้นหลุมฝังศพหรืออุโบสถจะมีอยู่สองส่วน ส่วนหนึ่งของพี่น้องไทยมุสลิมก็จะมีเครื่องหมายไม้ปักเอาไว้ อีกส่วนหนึ่งจะเป็นของพี่น้องไทยพุทธ ปู่ของลุงก็ฝัง เพราะเชื้อสายมุสลิมด้วยพอฝังแล้วก็เอาคอนกรีตไปทำปากเขตไว้ เอาอะไรกันไว้ จะเห็นว่าสองส่วนจะอยู่บริเวณเดียวกันแต่แยกออกเป็นสองส่วน ทั้งของไทยมุสลิมและของไทยพุทธ

ฉะนั้นที่ไปปฏิบัติธรรมนั้น ตอนเช้าประมาณเก้าโมงเสร็จในส่วนของพี่น้องไทยมุสลิม สิบโมงเป็นเรื่องของพี่น้องไทยพุทธ โต๊ะอิหม่ามขึ้นไปแสดงธรรมทุกปี บางที่มีประธานกรรมการอิสลามของจังหวัด พัทลุงมาบรรยายธรรม เพราะฉะนั้นทั้งสองส่วนมันเป็นวิถีชีวิตที่ต้องกลมกลืนกัน อันนี้คือด้านสังคมที่เราทำร่วมกันได้ เรื่องของศาสนานั้นแน่นอนเราไม่ก้าวก่ากัน นี่คือวิถีชีวิตของเรา ดังนั้นตะโหมดเป็นถิ่นที่น่าอยู่ แล้วลูกก็เคยแต่งเพลงเอาไว้บ้าง ลองฟังดูนะครับว่ารู้สึกอย่างไรบ้าง

ลูกวรรณร้องเพลง “ศูนย์รวมน้ำใจระหว่างไทยพุทธกับมุสลิม” มอบแด่แขกผู้มาเยือน

“ต้นไม้ต้นดาศมีธรรมชาติเขียวขจี
บ้านตะโหมดถิ่นนี้มีประเพณีสองศาสนา
ศูนย์รวมน้ำใจมันเป็นสายใยแต่ก่อนมา วันที่สืบทอดมาเราได้มาร่วมกัน
ลูกหลานวานเครือของจงเอื้อเพื่อและเผื่อแผ่มีความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้น ถ้ามีรักแท้ไม่แปรผัน
ไทยพุทธมุสลิมทุกคนก็ยิ้มให้กัน ไม่มีอะไรขวางกัน เราชักกันมายาวนาน
ปู่ย่าตายายได้สร้างเอาไว้ให้เป็นหลัก ว่าลูกรักเอ๋ยจงรู้จักและมีใจรักสมัครสมาน
เป็นประเพณีที่มีมาแต่โบราณกาล เราต้องทดแทนพระคุณท่าน ให้ยั่งยืนนานตลอดไป...”

ลูกวรรณ : นี่คือสิ่งหนึ่งนะ อยากให้ลูกหลานของเราร้องเพลงนี้ ลูกหลานเราต้องยิ้มให้กันนะลูก เพราะเราเลือดเนื้อเชื้อไขเดียวกัน นี่คือตะโหมดบ้านเรา ที่คิดว่าคนรุ่นใหม่ต้องถ่ายทอดและสืบทอดต่อไปครับ

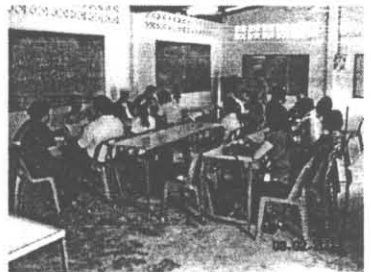

อ.โชคชัย มอบของที่ระลึกจากทางสถาบันสันติศึกษา ให้กับทางวัดตะโหมดและถ่ายรูปร่วมกัน

อ.โชคชัย : ขอให้ทุกคนปรบมือให้ลุงวรรณด้วยครับ ขอขอบคุณลุงวรรณสำหรับความรู้ทางศาสนาพุทธนะครับ ทางสถาบันเรามีของที่ระลึกให้กับทางวัดครับ เป็นของชำร่วยให้ลุงวรรณเป็นคนรับแทนท่านเจ้าอาวาสก็แล้วกันครับ หลังจากนั้นนะครับสำหรับใครที่ยังมีคำถาม ลุงวรรณยังอยู่กับเรานะครับ ลุงวรรณจะไปมัสยิดช่วงบ่ายกับเราด้วยถ้าใครมีอะไรสงสัย ระหว่างทานข้าวก็สามารถพูดคุยกับลุงวรรณได้ครับ หลังจากที่ทานข้าวเสร็จก็พักผ่อนตามอัธยาศัย แล้วบ่ายโมงครึ่งเราจะไปที่รถเพื่อจะไปมัสยิดกันต่อ ขอเชิญทานข้าวพร้อมกันทุกท่านนะครับ

หลังจากนั้น ผู้ดำเนินโครงการ วิทยากรท้องถิ่น ผู้เข้าร่วมโครงการและชาวตะโหมดบางส่วนก็ได้ร่วมกันรับประทานอาหารเที่ยงพร้อมกันที่ใต้ต้นไม้ข้างศาลาโรงธรรม และพูดคุยสอบถามถึงประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับวิถีชีวิตของชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิม และเมื่อพักผ่อนตามอัธยาศัยแล้วก็ได้ออกเดินทางไปยังมัสยิดบ้านควน ด.คลองใหญ่ เพื่อพบปะพูดคุยและเรียนรู้ในส่วนของวิถีชีวิตของชาวไทยมุสลิมจากผู้นำหมู่บ้าน

ส่วนที่ 3 มัสยิดบ้านควน ด.คลองใหญ่

เรียนรู้วิถีชีวิตชาวมุสลิมที่ห้องเรียนภาษามลายูข้างมัสยิดบ้านควน

อ.โชคชัย : สวัสดีครับ ขอความสันติสุขจงมีแด่ทุกท่านนะครับ เรามาจาก มอ.หาดใหญ่ นะครับ เรามาศึกษาชุมชนตะโหมด โดยที่เราพานักศึกษามุสลิมมาดูวัดในภาคเช้า แล้วในภาคบ่ายเราพานักศึกษาพุทธได้มาเรียนรู้วิถีชีวิตของมุสลิม และมาเยี่ยมชมมัสยิดว่ามีวิถีชีวิตอย่างไร เนื่องจากว่าเราเปลี่ยนที่ไปอีกที่หนึ่งนะครับ แล้วก็มีผู้ทรงคุณวุฒิอยู่ที่นั่นหลายท่าน ก็ขอให้แนะนำตัวใหม่สั้นๆ อีกครั้งหนึ่งนะครับ ประเด็นใดที่เพื่อนศาสนาพุทธอยากรู้เกี่ยวกับศาสนาอิสลามหรือวิถีชีวิตของมุสลิมใน ตะโหมด วิทยากรที่นี่จะได้ตอบคำถามที่เราสนใจและอยากรู้อาไมมุสลิมที่นี้อยู่กันอย่างไร อะไรที่ร่วมกันได้ อะไรที่ร่วมกันไม่ได้นะครับ

ธนีสสร : สวัสดิ์ท่านวิทยากรนะครับ ผมธนีสสร มณีรัตน์ เป็นนักศึกษาจาก มอ.อยู่คณะ
วิทยาการจัดการปี 3 ครับ ประเด็นที่สนใจ ก็คือเรื่องของการศึกษาแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม

วันวลิต : ผมชื่อวันวลิต ชงสะอาด จากคณะแพทย์แผนไทยครับอยากรู้และอยากดูมุสลิมและ
อยากทราบว่ากิจกรรมทางศาสนามีอะไรบ้าง

จิราภรณ์ : สวัสดิ์คะชื่อจิราภรณ์ นิ่มดวง วันนี้ก็สนใจอยากมาดูภายในมุสลิมคะที่เป็นยังไง

ปิยะฉัตร : คะชื่อปิยะฉัตร บุญชัยนะคะ จากคณะแพทยศาสตร์ ก็อยากเข้าไปดูมุสลิมคะคะ
ไม่เคยเข้าไปดูคะ

คุณรุจิเรจ : ตาลคะ นับถือศาสนาพุทธ แต่สนใจอยากรู้เกี่ยวกับศาสนาอิสลามมากๆ เลยคะ

ชญาดา : ชื่อรุ่งนะคะ วันนีรู้สึกดีใจที่ได้เรียนรู้ร่วมกันตรงนี้สิ่งที่สนใจก็คือ ข้อปฏิบัติประจำวัน
ของเพื่อนมุสลิมว่ามีอะไรบ้าง และข้อจำกัดหรือข้อห้ามสำคัญๆ ด้วยคะ

อ.เพ็ญภา : ชื่อเพ็ญภา เป็นอาจารย์จากสถาบันสันติศึกษาคะ มานี้ก็อยากดูมุสลิมคะคะ เคย
ดูมุสลิมที่มาแล้วแล้ว แต่ที่เมืองไทยยังไม่ได้ดูเลย

อ.ลักษมี : สวัสดิ์คะชื่ออาจารย์ลักษมีคะ มาจากคณะศิลปศาสตร์ มอ.หาดใหญ่คะ ตัวเองก็
นับถือคริสต์ ก็อยากจะรู้ว่าศาสนาอื่นเขาเป็นอย่างไร โดยเฉพาะมุสลิมที่ซึ่งเป็นศาสนาหลักของคนได้
จริงๆ ตัวเองก็เป็นคนใต้ นะครับ แต่เป็นคนในเมืองที่ไม่ค่อยรู้อะไรเกี่ยวกับตะโฮมด ก็เลยอยากมาร่วม
ตรงนี้คะ

อ.โชคชัย : ครับขอให้ผู้นำท้องถิ่นได้แนะนำตัวและได้เสริมเติมความรู้ ถึงความเป็นมาของ
ชุมชนมุสลิมที่นี่เป็นอย่างไร อะไรที่เพื่อนต่างศาสนิกทำร่วมได้และอะไรที่ทำร่วมกันไม่ได้

ผู้ใหญ่บ้านกล่าวถึง ความเป็นมาของชุมชนและกิจกรรมของทางศาสนาอิสลาม

ผู้ใหญ่บ้าน : อัสสะลามอะลัยกุม วะเราะฮมะตุลลอฮ ท่านอาจารย์ ท่านที่ปรึกษา ท่านนายก ท่านลุงวรรณ คณะกรรมการสภาลานวัด ท่านอิหม่าม ท่านผู้นำมัสยิดบ้านควน ยินดีต้อนรับ คณะนักศึกษาที่ได้มาเยี่ยมชุมชนบ้านควน หนองชุมแสงตรงนี้นะครับ จริงๆ แล้วชุมชนบ้านควนหนองชุมแสงในปีหนึ่งๆ มีนักศึกษาหลายๆ คณะ ในปีหนึ่งๆที่มาเยี่ยมเยียนมาดูวิถีชีวิตความเป็นอยู่ระหว่างพี่น้องมุสลิมที่อยู่กันได้ สืบเนื่องมาจากเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนใต้ซึ่งหน่วยงานรัฐบาลเององค์กรต่างๆ ก็มาช่วยกันเพื่อให้นักศึกษา ทั้งผู้นำทั้งหลายๆ ฝ่ายนะครับที่มาเยี่ยมเยียนที่สภาลานวัดคือผมเองก็ได้ไปร่วม วันนี้นะครับทางท่านโต๊ะอิหม่ามเองไม่อยู่ครับไม่สบาย ผมเองก็เป็นผู้นำในหมู่บ้าน ตรงนี้เป็นผู้ใหญ่บ้านแล้วก็เป็นอิสลามด้วยก็มีท่านรองโต๊ะอิหม่ามและท่านประธานชุมชนบ้านควนและจะให้ท่านโต๊ะอิหม่าม ซึ่งท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านศาสนา ท่านเป็นนักวิชาการหลายๆ เรื่องนะครับ สำหรับมัสยิดบ้านควนตรงนี้ได้จดทะเบียนมานานแล้ว ผมเพิ่งดูในใบจดทะเบียนมา 52 ปี จดมาตั้งแต่ยาวนานตั้งแต่ พ.ศ. 2499

เดิมมัสยิดบ้านควนตรงนี้ท่านลุงวรรณคงบรรยายบ้างแล้ว ว่าจากอิสลามมาเป็นแบบนี้มาจากโบสถ์แล้วมาอยู่ที่บ้านตากพลี แล้วก็ย้ายมาอยู่ตรงนี้นะจนถึงปัจจุบันเป็นหลังไม้ ด้วยความศรัทธาของพี่น้องในเขตพื้นที่ชุมชนตรงนี้ หลายๆ ด้านเพราะมัสยิดค่อนข้างไม่ค่อยจะมีรายได้อะไร แต่เป็นเพราะหน่วยงานและความศรัทธาพี่น้องทั้งพุทธทั้งอิสลามร่วมกันสร้างและได้งบประมาณจากส่วนอื่นมาบ้าง ก็สร้างได้แบบถาวร ส่วนใหญ่แล้วมัสยิดเราไม่ค่อยหุ้ไม่เน้นทางด้านวัตถุ กิจกรรมทางศาสนาอิสลามจะละเอียดอ่อนกันพอสมควรในการปฏิบัตินะครับ

สำหรับกิจกรรมของศาสนาอิสลาม ส่วนใหญ่จะทำเหมือนๆ กันนะครับ ดำเนินการบริหารในเรื่องต่างๆ มีโต๊ะอิหม่าม กิจกรรมทางศาสนาเน้นสอนเด็กก่อนวัยเรียนเพื่อให้รู้เรื่องของคุณธรรมจริยธรรม ปัจจุบันสังคมมันไปไกล ถ้าเด็กไปในทางนี้แล้ว เรื่องของคุณธรรมจริยธรรมก็ง่ายในเรื่องของการพัฒนา เรามีการสอนศาสนาวันเสาร์อาทิตย์ ผมเข้าไปร่วมโรงเรียนประถมที่บ้าน โรงเรียนประถมของเรามีอิสลามสี่สิบเปอร์เซ็นต์มีพุทธประมาณหกสิบเปอร์เซ็นต์ อิสลามส่วนใหญ่แล้ว เขาไม่ค่อยทำหมันหรือใช้ยาคุมในครอบครัวที่เคร่งครัดในศาสนา ส่วนนี้หากใครรู้ศาสนาคงอาจจะมีพลเมืองมาก เด็กประถมก็จะมีเด็กอิสลามมาก ผมเป็นคณะกรรมการโรงเรียนเหมือนกันครับ ลูกผมเรียนอยู่ ครูจะพาเด็กมาในวันศุกร์ให้มาสูเหร่า เด็กที่นับถือศาสนาอิสลามให้มาร่วมละหมาดในวันศุกร์ วันศุกร์พาเด็กไปสูเหร่า วันเสาร์พาเด็กไปวัด ซึ่งเป็นนโยบายชุมชนร่วมกับโรงเรียน ในส่วนกิจกรรมอื่นๆ ค่อนข้างจะเหมือนๆ กัน ถ้ามว่ามัสยิดบ้านควนเวลาเขามาดูงาน ก็จะไปที่สภาลานวัดตะโหมด ได้แสดงให้เห็นถึงหลักรวมใจสองศาสนา เนื่องจากตะโหมดเป็นชื่อของโต๊ะหมุด ซึ่งเป็นชื่อของคนอิสลามมันก็อยู่รวมกันมา ประวัติความเป็นมาก็สืบเนื่องมาจากสายเลือดเครือญาติ มีมุสลิมบ้าง พุทธบ้าง ที่จริงแล้วนะครับ

ลุงวรรณขุนจันทร์ ลุงผม ย่าทวดผมที่เป็นฝ่ายหญิงนามสกุลขุนจันทร์เหมือนครับ ลุงวรรณเป็นพุทธแต่ผมเป็นอิสลาม มันก็เชื่อมโยงกันมาตลอด ตอนแรกฝั่งศพรวมกันบนบควน เวลาทำกิจกรรมในเดือนห้าจะทำร่วมกัน และปัจจุบันก็ย้ายกุโบร์มาอยู่ตรงนี้ กิจกรรมต่างๆ ที่ไม่ผิดหลักศาสนาอิสลาม กิจกรรมที่อยู่เพราะเราอยู่แบบสมานฉันท์ การปกครองไม่ว่าจะเป็นด้านศาสนาหรือด้านสังคมเราอยู่ร่วมกันได้ เพราะว่าเป็นพี่น้องกันส่วนใหญ่ การปกครองส่วนใหญ่แล้วเราปกครองกันแบบพี่น้องแบบลูกแบบหลานไม่ว่าพุทธหรืออิสลาม

เราไม่ค่อยมีปัญหาเรื่องทะเลาะเบาะแว้งเรื่องของหลักทางด้านศาสนา ไม่เคยมีปัญหาครับ เป็นพี่น้องเป็นสายเลือดจริงๆ กิจกรรมต่างๆ ไม่ผิดหลักศาสนาอิสลาม เราไปร่วมกันไม่ผิดหลักศาสนาทางอิสลาม กิจกรรมส่วนรวม สมาลันวัดตะโหมดจัดกิจกรรมมากมาย ก็สามารถตั้งอิสลามไปร่วมนะครับ พวกเราเป็นแกนนำไปร่วมไม่ว่าจะเป็นงานย้อนยุคโบราณสมัยแรก ตะโหมดจัดมาหลายปีหมู่บ้านนี้ไปร่วมด้วยครับ โดยแต่งชุดเครื่องอิสลาม หามาจากคนแก่บ้างนะครับ งานวัดตะโหมดหรือโรงเรียนตะโหมดหาเงินในการทอดผ้าป่า ทางนี้ก็จะไปร่วมกันด้วยครับ กิจกรรมงานต่างๆ งานในหมู่บ้านส่วนใหญ่แล้วเป็นงานเป็นงานตาย แต่หากมุสลิมในสามจังหวัดไม่ค่อยร่วมกันในเรื่องของงานเป็นงานตายเท่าไรที่จริงควรละเอียดในเรื่องของหลักศาสนาอีกสักนิดหนึ่ง เขาไม่ค่อยไป แต่ที่นี้เป็นญาติๆ พี่ๆ น้องๆ กันครับ เพราะฉะนั้นกิจกรรมหลายๆ กิจกรรมจึงได้ทำร่วมกัน

เมื่อปีประมาณ พ.ศ.2547 มัสยิดได้มีการจัดกิจกรรมมัสยิดเป็นครั้งใหญ่ มีการประชาสัมพันธ์ไปทั่ว ผมเป็นแกนหลักเชิญนักวิชาการ นักการเมืองมาพูด พี่น้องทางพุทธมาร่วมมีพระครูสมชายก็พาคณะมาร่วม หรือหากมีปัญหาเรื่องการเงินทางเราก็จะไปร่วมเช่น การสร้างโรงเรียน ทางนี้ก็ไปร่วมเราอยู่กันได้ เพราะฉะนั้นบ้านควนที่ตะโหมดนี้ครับ มันไม่มีอะไรในเรื่องของการแตกแยกในเรื่องของศาสนา เราไม่เคยมีความคิดหรือรู้สึกตรงนั้น บางครั้งเราก็มีในเรื่องของการเมืองบ้างก็เป็นเรื่องปกติเป็นบ้านเมืองที่สบายมากเป็นบ้านเมืองที่น่าอยู่ เชื่อมโยงออกไปหมด เพราะฉะนั้นต่อไป ผมนั่งวิเคราะห์โดยอาศัยประสบการณ์ว่า เพราะทุกวันนี้ลูกหลาน น้องๆ ก็ไม่แน่นอนในเรื่องตรงนี้ บางครั้งคนพุทธก็แต่งงานกับคนอิสลาม คนอิสลามแต่งงานกับคนพุทธ แต่ส่วนใหญ่กันแล้วมาเป็นอิสลามมาก เพราะฉะนั้นการคบหาของคนพุทธกับอิสลาม เรามาแบ่งแยกไม่ได้ ยิ่งอนาคตต่อไปนี้ เด็กไม่สามารถแบ่งแยกกันได้อย่างแน่นอนเช่น ลูกของผมถ้าผมจะบอกว่าไม่ให้ไปคบรักชอบกับคนพุทธคงเป็นไปได้ครับ ถ้าน้องนักศึกษามีปัญหาอะไรในการตามปัญหา ขอเรียนเชิญท่านโต๊ะอิหม่ามผู้เชี่ยวชาญทางศาสนา ให้ได้มีโอกาสพบปะพูดคุยกับน้องๆ บ้างครับ

โต๊ะเหล็บ: ผมเป็นรองโต๊ะอิหม่ามคนที่สามนะครับ ผมทำงานบริหารงานตรงนี้มาปีกว่าแล้ว ก็บริหารปกติในชุมชนมัสยิดบ้านควนครอบครัววัยร่อยกว่าครอบครัวส่วนมากมันอยู่ปะปนกันพุทธบ้างอิสลามบ้างไม่มีผลกระทบอะไร อยู่กันแบบรู้ใจเข้าใจกันส่วนมาก บริหารแบบพึ่งพาอาศัยกัน เหมือนอย่างที่ท่านผู้ใหญ่เคยเล่าให้ฟังว่านั่นแหละครับหากทางหมู่บ้านโน้นมีงานอะไรในหมู่บ้านก็จะช่วยกันไม่มีการทะเลาะเบาะแว้งกัน แต่ถ้าคนที่มาไม่รู้คงสงสัยว่าพุทธกับอิสลามอยู่ร่วมกันได้อย่างไร ก็เพราะเราเข้าใจกันบ้านก็อยู่ใกล้กัน

โต๊ะเหล็บ สาเล็มและผู้ชุมชนมุสลิม

ส่วนมากเวลาเป็นกรรมการหมู่บ้านก็เข้าใจกัน การบริหารมัสยิดก็เกี่ยวข้องกับทำกิจวัตรประจำวัน รายได้อะไรไม่ค่อยมีแต่เราก็หาเอามาบ้าง เรื่องบริหารเป็นชีวิตประจำวันเลยคือละหมาด 5 เวลา หมายความว่าต้องมา เด็กหรือคนแก่ๆ ถ้ามาได้ก็ต้องมา แต่ที่เน้นผู้ชายอายุ 15 ปี บังคับให้มาทุกคน จำเป็นมากถ้าเป็นไปได้ต้องละหมาดหมดครับ แต่ถ้าเป็นเด็กๆ ส่วนมากก็ต้องให้มา ถ้าเจ็บโดดไปแล้วจะให้เขามามัสยิดได้ยาก ปกติจะมามัสยิดกันห้าเวลาครับ ถึงเวลาต้องมาไม่ได้ขาด จะเริ่มตั้งแต่ตี 5 ตี 6 ตอนเย็นถึงราวทุ่มสองทุ่มเป็นกิจวัตรละหมาดในมัสยิด เรื่องการบริหารส่วนมากแล้วก็เป็นเรื่องแบบนี้ละครับ เพราะมัสยิดไม่มีรายได้อะไร จะช่วยเหลือจุนเจือกันทางศาสนามากกว่าครับ อยู่กันแบบไม่มีอะไรกระทบกระทั่งกันครับถ้ามีปัญหาอะไรก็ถามได้นะครับ

ประธานชุมชนบ้านควน

ประธานชุมชน : ผมก็เป็นประธานชุมชนเดิมเป็นไทยพุทธนะครับ ผมอยู่ที่นี่สามสิบปีแล้วครับ ชุมชนนี้ก็สองศาสนาร่วมกัน มีการทำกิจกรรมรวมกันไม่เคยมีปัญหาอะไรขัดแย้งกันครับผม

อ.โชคชัย : หลังจากนั้นเราจะให้โอกาสในการตอบคำถาม เช่น มีคำถามสำคัญในการบริหารจัดการมัสยิดคือ อิหม่าม คอเต็บ บิหลั่น ทั้งสามคำมีความหมายและหน้าที่ต่างๆ กันแล้วถ้าใครมีคำถามอะไรเราเปิดโอกาสให้ท่านถามได้เต็มที่ เช่น วิถีชีวิตของผู้หญิง การตาย การคลอด มุสลิมเขาทำกันอย่างไร ใครเรียนแพทย์ เรียนการจัดการหรือใครมีคำถามที่เกี่ยวข้องกับที่เรียนหรือทำงานก็ยินดีนะครับ

โต๊ะเหล็บ อธิบายถึงตำแหน่งและหน้าที่ของคณะกรรมการประจำมัสยิด
และตอบคำถามแก่ผู้เข้าร่วมโครงการ

โต๊ะเหล็บ : อัสสะลามุอะลัยกุม วะเราะฮมะตุลลอฮ คร์บก็ เป็นคำถามที่ดีมาก ผมเองก็ถนัดอยู่แล้วในส่วนของสำนักงานกรรมการอิสลามระดับจังหวัดฝ่ายทะเบียนแต่วันนี้ก็ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งในคณะกรรมการจังหวัด แล้วก็คณะกรรมการของหมู่บ้าน มัสยิดทุกมัสยิดต้องจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล ต้องประกอบด้วยกรรมการสิบห้าคน ในสิบห้าคนนั้นแยกมาเรียกว่า โต๊ะอิหม่าม โต๊ะบิหลั่น โต๊ะคอเต็บ เป็นตำแหน่งที่เรียกในตัวย่อเรียกกฎหมายเรียกว่า กรรมการเหมือนกัน แต่ว่าแยกชื่อที่พิเศษไปกว่าคำว่ากรรมการถ้าเรียกทั้งหมดคือกรรมการสิบห้าท่าน แต่ว่าร่วมอยู่ในตำแหน่งของโต๊ะอิหม่าม โต๊ะบิหลั่น โต๊ะคอเต็บ สำหรับโต๊ะอิหม่ามเป็นภาษาอาหรับ ทางปัตตานีเรียก "อิโก๊ะ" ภาษาไทยแปลว่าคนที่นำบุคคลให้ทำตาม

โต๊ะอิหม่าม คือ ผู้นำพิธีกรรมต่างๆ ทางศาสนา มีหน้าที่เป็นผู้นำในพิธีกรรมทางศาสนา ฉะนั้น โต๊ะคอเต็บ ก็คือ รองจากโต๊ะอิหม่าม เป็นผู้ที่ปาฐกถาธรรมในวันศุกร์หรือวันฮารีรายอ คือมีหน้าที่ในการจัดหาเนื้อหาที่จะกล่าวปาฐกถาธรรมให้สอดคล้องกับชุมชนของเราไม่ว่าจะเป็นด้านความสามัคคี ด้านลดอบายมุข ยาเสพติด เรื่องการฆ่าฟัน คือหาเนื้อหาอบรมให้กับบรรดาราษฎร สำหรับโต๊ะบิหลั่นจะทำหน้าที่ในการประกาศกิจกรรมต่างๆ ว่าวันนี้เดือนนี้เราจะต้องทำอะไรเราจะอย่างไรบ้าง เช่น ตรงกับวันศุกร์แล้ว ต้องประกาศระเบียบในการเข้าไปมัสยิดจะต้องทำอะไรอย่างไรบ้างเป็นหน้าที่ของโต๊ะบิหลั่น ดังนั้นทั้งสามคนนี้ทำหน้าที่แทนกันได้ แต่ถ้าไม่มีโต๊ะอิหม่ามก็สามารถทำหน้าที่แทนโต๊ะอิหม่ามได้ สรุปว่าสองตำแหน่ง คือโต๊ะคอเต็บ โต๊ะบิหลั่น ทำหน้าที่แทนโต๊ะอิหม่ามเป็นรองโต๊ะอิหม่ามนั่นเองครับ ส่วนคณะกรรมการสิบสองท่านจะเป็นผู้ช่วยดูแลรักษาต่างๆ ไปเป็นผู้ช่วยคอยดูแลที่จะรักษาสมบัติของมัสยิดมีอะไรบ้าง ก็จะคอยดูแลไม่ให้ทรัพย์สินเสียหายไป เพราะฉะนั้นในสามตำแหน่งพอสรุปได้ว่าเป็นผู้นำบุคคลทำพิธีกรรมทางศาสนาครับ

อ.โชคชัย : ขอเรียนเชิญท่านผู้เข้าร่วมในวันนี้ เชิญถามคำถามได้เลยครับ

ธนีสสร : มีคำถามหนึ่งครับ ความหมายระหว่างสุเหร่ากับมัสยิดแตกต่างกันอย่างไรในการทำหน้าที่ครับ

โต๊ะเหล็บ : คำว่าสุเหร่ากับมัสยิด คือเรียกตามภาษา ภาษา กับลักษณะของอาคารมันแตกต่างกัน ถ้าภาษาถิ่น สุเหร่าพื้นจะต้องปูด้วยพื้นไม้ ถ้าเรียกว่ามัสยิด ต้องสร้างเป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก มัสยิดเป็นภาษาอาหรับ สุเหร่าเป็นภาษาไทย เมื่อใช้คำภาษาไทยเรียกว่าสุเหร่าซึ่งการปฏิบัติใน

สมัยก่อนในท้องถิ่นจะต้องทำกับไม้ในสมัยก่อน แต่เดี๋ยวนี้หากเราไปติดตามภาษาที่เรียก สุเหร่า
กรุงเทพฯ ก็จะเรียกสุเหร่าหมดไม่ว่าจะเป็นมัสยิดที่ไหนมันขึ้นอยู่กับศัพท์ภาษาที่ใช้แตกต่างกันไปใน
วัฒนธรรมแต่ละท้องถิ่นสรุปว่าคือ สถานที่เดียวกันแต่เรียกต่างกัน

คุณรุจิระ : การที่วัดจัดงานทอดผ้าป่า ผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามเอาเงินเพื่อไปช่วยทอดผ้าป่าไม่
เป็นการผิดหลักศาสนาใช่ไหมคะ

โตะเหล็บ : คือในระบบการทำบุญ ใครจะทำบุญอะไรก็ได้ ใ้บุญทั้งนั้น แต่ก็มีศาสนาต้องห้าม
ไม่ให้อาณาญาติร่วมกัน เช่น สมมุติว่าวัดต้องการจะสร้างศาลาต้องดูในวัตถุที่กระทำตรงนั้นก่อน แต่ถ้าเอา
ไปทำโรงเรียน รั้วโรงเรียน ศาลา บ่อ อนุญาตให้ทำร่วมกันได้ แต่ถ้าเอาไปทำในสิ่งที่พี่น้องชาวพุทธ
กราบไหว้ศาสนาห้าม หรือว่าจะเอาไปสร้างพระพุทธรูปหรืออะไรที่ให้อาณาญาติเอาไปกราบไหว้ศาสนา
เขาก็ห้าม มีหลักศาสนาอยู่ว่าสิ่งที่พวกท่านกราบไหว้ ห้ามไม่ให้อิสลามทำหรือกราบไหว้ตาม

วันวลิต : ที่ชุมชนแห่งนี้ มีการทำอาซุรอ(การกวนข้าว)กันหรือเปล่า

โตะเหล็บ : อาซุรอเป็นภาษาอาหรับเหมือนกันครับ ถ้าภาษาท้องถิ่นเราเรียกว่า"ร่วมกันกวน
เปียก" แต่ว่าในสมัยของศาสดา คือเขาจะมีการเดินทางกันจากจุดหนึ่งไปสู่อีกจุดหนึ่ง เวลาทำสงคราม
เขาต้องมีเสบียงติดตัว แล้วอยู่ๆ มาเสบียงก็เหลือน้อย บางคนก็ยังมีอยู่สักกำมือหนึ่ง บางคนก็มีอยู่ลิตร
หนึ่ง เเสบียงมันก็ร่อยหรอลง เขาก็ร่วมกันเพราะว่ากองทัพหนึ่ง คนมีเป็นหมื่นถ้าต่างคนต่างหุงต่าง
ทำอาหารกันเอง ก็ไม่สามารถที่จะอยู่กันได้ เขาก็จะเอาอาหารมารวมกัน เอาข้าวมารวมกันต้มให้เป็น
กระทะเดียวกัน ก็เลยเป็นที่มาของอาซุรอ คือว่าเราร่วมเสบียงเอามากวนเปียกแล้วเอามาแบ่งกัน ฉะนั้น
การปฏิบัติมันก็จะไปในทุกๆ เดือนของวันที่สิบของเดือนที่ผ่านมาเป็นผลบุญมาก สำหรับการรวมตัวกัน
กวนเปียกแถวๆ บัดตานีเขาจะกวนมาก แต่ที่พัทลุงก็มากพอสมควรแต่ว่าไม่มากเท่ากับบัดตานี แต่ที่
บัดตานีเขาจะกวนเป็นครอบครัวเลย ที่นี้ก็ทำรวมกันในสถานที่เดียวเป็นประเพณีการกวนข้าวเปียก

ผู้ใหญ่บ้าน : เมื่อไม่กี่เดือนที่ผ่านมา ผมไปเยี่ยมบ้านพี่น้องพุทธส่วนใหญ่ ผมเรียกไม่ถูกนะว่า
เขากวนกันเหมือนกับที่พูดนี้แหละครับ เขากวนเป็นหมู่บ้านเลยครับ

อ.โชคชัย : ขอขยายความนิดหนึ่งครับ เป็นข้าวที่เกิดจากการกวนจากหลายๆ อย่างเช่น ถั่ว
เนื้อ ข้าวโพด กวนในกระทะใหญ่ๆ ตั้งไฟ หลายคนต้องร่วมลงแรงกัน พอกวนแล้วแห้ง คล้ายๆ กับ
กะละแม เวลาแห้งก็มาตักแบ่งตามบ้านต่างๆ

โตะเหล็บ : ตามประวัติศาสตร์ พวกชาวยิวเขาจะกวนเปียกทางใต้อย่างที่พูดกันนี้ละ ขนาดเขา
เป็นยิวยังทำประเพณีดังกล่าวให้ศาสนานบีมุซาเลย แล้วเราละเราก็ต้องทำนั่นแหละครับคือการกวนข้าว
เปียกสืบต่อๆ มา แต่ว่าของพี่น้องชาวพุทธจริงๆ เดิมเป็นของเรากวนในยุคของศาสดามูซา

อ.โชคชัย : มีคำสองคำที่ต้องขยายความ ก็คือ มูซา โมเสส ก็คือศาสดาคนหนึ่งในศาสนาอิสลาม
เหมือนกัน ศาสดาองค์สุดท้าย ศาสดามูฮัมหมัดบอกกับสาวกว่าทำไมชาวยิวเขายังรักษาวัฒนธรรม
ประเพณีให้เกียรติแก่ศาสดาโมเสสเลย แล้วทำไมมุสลิมถึงได้ทำด้วย มูฮัมหมัดจึงสั่งให้สาวกทำตามสืบ
ทอดมาจนถึงปัจจุบันนี้ อีกคำหนึ่งที่เจอคือ "มูฮารอม" หมายถึงเดือนแรกของอาหรับ เหมือนของไทย
เขาจะนับตามจันทรคติ เดือนหนึ่งมีสี่สิบแปดวันจะคล้ายๆ กับเดือนไทยเดิมคือมีข้างขึ้นข้างแรม
จะนับตามดวงจันทร์ แต่ถ้าเป็นเดือนฝรั่งจะนับตามเดือนสุริยคติใช่ไหมครับที่มีสามสิบหรือสามสิบเอ็ด
วัน จะสังเกตว่าการนับเวลาจะไม่เหมือนกัน

นักข่าว : ขอเพิ่มเติมหนึ่งนะครับ จันทรคติหมายถึงการหมุนรอบของดวงจันทร์ ส่วนสุริยคติ คือการหมุนรอบของดวงอาทิตย์ ปีของอิสลามของอาหรับ คือมันจะมีน้อยกว่าสิบเอ็ดวันในปีปกติ มันจะเลื่อนไปทุกๆปีครับ

อ.โชคชัย : เพราะฉะนั้นฤดูกาลในเดือนสากลมันจะแน่นอนใช่ไหมครับ เช่น เดือนเมษายนเป็นหน้าร้อน เดือนตุลาคมเป็นหน้าฝนนี้เป็นทางสุริยคติซึ่งมันค่อนข้างแน่นอน แต่ถ้าเป็นทางจันทรคติบางปีมีฮารอมอาจอยู่ในหน้าหนาว ผ่านไปสิบปีอาจอยู่ในหน้าร้อนก็ได้ คือมันจะเคลื่อนตามฤดูกาลที่ไม่แน่นอน ขอคำถามต่อไปเลยครับ

ปิยะฉัตร : สมมุติถ้าเกิดว่าชาวพุทธกับชาวมุสลิมแต่งงานกันจะต้องเปลี่ยนไปนับถืออิสลามหรือเปล่านั้น

โตะเหล็บ : บทบัญญัติไว้ชัดเจนเลยครับว่าอิสลามไม่อนุญาตให้เปลี่ยนศาสนาไปเป็นอื่นได้ นอกจากว่าทุกศาสนิกมาเป็นอิสลามได้ถือว่าได้ผลบุญที่ยิ่งใหญ่ คำว่าผลบุญตรงนี้หมายถึงว่าเราทำบาปทำกรรมเอาไว้ก่อน ถือว่าเมื่อมาปฏิญาณตนเองเข้าศาสนาอิสลามตรงนี้ เขาจะคิดว่าเราจะเริ่มต้นชีวิตใหม่ ตั้งแต่นั้นเรื่องทำดีทำชั่วเริ่มจากนั้นไปหาบ้านปลายของชีวิต

ปิยะฉัตร : เนื่องจากหนูเรียนแพทย์นะคะเลยอยากรู้ว่าการให้เลือดคนมุสลิมบางคนจะไม่สามารถรับเลือดเวลาได้รับอุบัติเหตุมาต้องให้เลือดด่วน มันเกี่ยวข้องกันอย่างไรบ้างคะ

โตะเหล็บ : เกี่ยวข้องเพราะเขาไม่รู้ ถ้ารู้ไม่มีปัญหาอะไรครับ ใช้ได้ที่ไม่รับเลือดเพราะเขาไม่รู้ว่าการใช้เลือดของเพื่อนต่างศาสนา ว่ามันจะเป็นหลักการผิดหลักศาสนาอิสลามหรือไม่ เขาถือว่าการให้เลือดเป็นการให้ทานอย่างหนึ่งเหมือนกัน พี่น้องลูกหลานชาวพุทธที่เป็นญาติมุสลิม เวลาประสบอุบัติเหตุแบบนี้ก็อนุญาตให้ใช้เลือดกันได้ครับ

อ.โชคชัย : ขอเสริมเพิ่มเติมอีกนิดนะครับ การให้ความสำคัญกับชีวิตเป็นเรื่องใหญ่ ถ้าสมมุติว่าการได้รับเลือดกับการปล่อยให้ตาย ผู้ป่วยควรรับเลือดช่วยจากต่างศาสนิกก่อน เราไม่รู้หรอกครับว่าเขากินหมูมาก่อนหรืออาจกินเหล้ามามากน้อยขนาดไหน แต่การช่วยชีวิตสำคัญ อีกประการที่สำคัญที่บางคนอาจอยากจะทำถ้าในโลกนี้ไม่มีอะไรกิน มีแต่หมู มุสลิมจะสามารถกินได้ไหมอะไรอย่างนั้นครับ ในศาสนาที่มีข้อผ่อนปรนและมีข้อยกเว้นบางอย่างเหมือนกันครับหรือในทางการแพทย์ สมมุติว่าในอำเภอนั้นไม่มีหมอสูตินารีเวชที่เป็นผู้หญิงเลย มีแต่แพทย์ที่เป็นผู้ชายในการทำคลอดผู้หญิง ถึงแม้ในทางศาสนาผู้หญิงกับผู้ชายถูกเนื้อต้องตัวกันไม่ได้ แต่ว่าในทางการแพทย์ก็มีข้อผ่อนปรนอะไรบางอย่าง การตรวจหัวใจ ถอดเส้นผ่าตรวจโรคอะไรแบบนี้ ซึ่งในศาสนาเรามีข้อผ่อนปรนเพื่อการรักษา คือ การทำให้ชีวิตสามารถอยู่รอด แต่ก็จะต้องเคร่งครัดในหลักการที่ศาสนากำหนดหากอยู่ในภาวะปกติ

ธนีสสร : ครับขอถามเกี่ยวกับเรื่องอาหารการกินนะครับ คือถ้ามีเพื่อนมุสลิมคนหนึ่งไปเที่ยวเมืองเมืองหนึ่ง คือมันไม่มีร้านอาหารอิสลาม แต่มันมีอาหารอยู่ร้านหนึ่งที่เป็นร้านที่มีแต่ผัก ถามว่าคนๆนั้นจะเดินเข้าไปกินได้ไหมครับ เขาจะผิดไหมครับ

โตะเหล็บ : อย่างที่ท่านอาจารย์ได้บอกไปแล้วว่า ศาสนาย่อมมีบางช่วงที่มีข้อผ่อนปรน ถ้าสมมุติว่าเราออกไปต่างจังหวัด แต่ไม่รู้ว่ามีร้านอาหารอิสลามอยู่ที่ไหน อันนี้อนุญาตให้รับประทานได้ครับ แต่ว่าสิ่งเหล่านั้นเราต้องมั่นใจ ถ้าเป็นผักแต่ถ้าเป็นเนื้อวัวเป็นไก่ถ้าไม่ใช่อิสลามทำ ยังไม่อนุญาตก่อนแต่ถ้าเป็นผักหรือไข่อุญญาตให้ทานได้ แต่ถ้ามันไม่มีสิ่งเหล่านั้นก็อนุญาตได้ ถ้าจะเป็นลมหรือเป็น

โรคเบาหวานก็อนุญาตให้ทานได้ อีกเรื่องหนึ่งเวลาที่กระดุกหัก ก็มีคำถามว่าหากเอากระดุกหมูมาต่อถามว่าอนุญาตไหม มันต้องดูสถานที่ ถ้าสถานที่นั้นเป็นสถานที่ที่เป็นสถานที่ที่ถอดได้เช่นเอามาทำพื้น เขาไม่อนุญาตเพราะมันอยู่ภายนอก แต่ว่าถ้าอยู่ในแข้งในขา จะอนุญาตให้ใช้ได้เพราะเราไม่สามารถที่จะอยู่ได้ถ้าไม่มีเป็นพลาสติกอะไรแบบนี้ สมัยก่อนเรามีแต่กระดุกที่เข้ามาต่อถึงเป็นกระดุกหมูก็ยังใช้ได้ ถ้าหากว่าเป็นกระดุกหมูก็ได้แต่ต้องเป็นส่วนที่อยู่ภายใน การละหมาดไม่ได้ไปกระทบกระเทือนอะไรครับ

โต๊ะเหล็บ ตอบคำถามเกี่ยวกับสถานการณ์ความรุนแรงในจังหวัดชายแดนใต้

อ.ลักษณะมี : ขอถามเรื่องการเมืองนะคะ เพราะว่าตอนนี้เรามีปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทางเพื่อนมุสลิมตรงนี้มีแนวคิดหรืออะไรที่จะไปช่วยผ่อนปรน พี่น้องมุสลิมด้วยกัน คนที่นับถือศาสนาอิสลามเหมือนกันบ้างไหม โดยเฉพาะตัวอย่างของการที่อยู่ร่วมกันได้ระหว่างศาสนาพุทธกับอิสลามนี้ ก็เป็นสิ่งที่ประเสริฐและมหัศจรรย์มาก ในสังคมขณะนี้ที่มีความขัดแย้งสูง จากตัวอย่างหรือวิถีชีวิตตรงนี้ ชุมชนนี้สามารถจะนำไปช่วยตรงไหนได้บ้างไหมคะ เพราะเขาเกิดความขัดแย้งกันอย่างรุนแรงแล้วคะ แล้วเรารู้สึกอย่างไรบ้างที่น้องอยู่ตรงนี้ ในขณะที่พี่น้องชาวไทยพุทธที่เป็นเพื่อนมุสลิมเขากำลังเป็นทุกข์ทรมาณ ต้องหวาดกลัว พี่น้องชาวพุทธก็เช่นเดียวกันเรามีส่วนช่วยอะไรได้บ้างไหมคะ

โต๊ะเหล็บ

โต๊ะเหล็บ : ผมขอตอบแบบนี้ครับ การมองสถานการณ์ในขณะนี้ไม่มีใครมองเพียงจุดๆ เดียว ในฐานะคณะกรรมการกลางจังหวัดก็ประชุมกันทุกเดือน ก็มองว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัตตานี และสามจังหวัดกินเข้ามาในสงขลาแถบหนึ่งแล้วพัทลุงก็ใกล้แล้ว ก็พยายามกันไว้ให้ได้อย่าให้ลามมาในพัทลุง แล้วนักวิชาการในพัทลุงส่วนมากไปศึกษาที่ปัตตานีทั้งนั้น แต่พอมาสรุปแล้วก็ยังไม่สามารถที่จะค้นหาสาเหตุได้ว่ามาจากสาเหตุอะไร ดังนั้นการที่เราจะไปเยียวยาอะไรถ้าเราไม่รู้สาเหตุตรงนี้ก็บอกตาม

ตรงเลยว่าจะไม่สามารถที่จะทำได้ เพราะไม่รู้จะไปแก้ตรงไหนครับ บางคนบอกว่ามันแบ่งแยกดินแดน บางคนบอกว่าสาเหตุใต้ทุนต่างประเทศ บางคนบอกสาเหตุเป็นเรื่องของอุดมการณ์ มันมากที่สุดที่วิพากษ์วิจารณ์ออกมาแล้ว จึงจับต้นชนปลายไม่ได้ให้เป็นที่ยอมรับว่าสาเหตุนี้แหละเป็นสาเหตุที่แท้จริง ก็ขอเสริมอีกนิดหนึ่งว่าผมเองยังรู้สึกเสียดายสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เรา เพราะสามจังหวัดชายแดนเป็นคลังวิชาการ เมืองไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย ยังกินไปถึงเมืองจีนและกัมพูชา คนที่เข้ามาเรียนที่ปัตตานีที่เป็นนักวิชาการต่างๆ นักปราชญ์กลับไปเพราะจะนั่นสมัยก่อนที่ ถ้าเอ่ยถึงปัตตานีเขาจะรู้จักและยอมรับ และเขาก็ถือว่าคนที่ไปร่ำเรียนที่ปัตตานีมาเผยแพร่ในห้องถิ่นของเขาแล้ว แต่เดี๋ยวนี้หาเสียดายว่าคนที่ส่งลูกไปเรียนพ่อแม่กลัวเรื่องสถานการณ์ความไม่สงบเขาไม่กล้าส่งลูกเข้าไปเรียนเลย พ่อไม่กล้าส่งลูกไปเรียนเดี๋ยวนี้โรงเรียนที่หาดใหญ่แห่งหนึ่งจากสี่ร้อยคนกลายเป็นพันกว่าคน ถามว่าทำไมเด็กมาเรียนมากจนจะไม่มีห้องเรียนแล้ว เขาบอกว่าพ่อแม่เด็กเขาไม่กล้าส่งลูกไปเรียนปัตตานีกลัวลูกเขาไปประสบอุบัติเหตุ

ผู้ใหญ่บ้าน : ผมเองก็เป็นห่วงนะครับ คราวนี้ก็อย่างที่ท่านโต๊ะอิหม่ามพูดนั่นแหละครับ ว่าสาเหตุของปัญหามันไม่รู้ว่าจะอยู่ตรงไหน ตรงนี้ผมเองก็ขอภาวนานะครับว่าให้เหตุการณ์มันสงบ จริงๆ แล้วสามจังหวัดตรงนั้นมันเป็นแหล่งทรัพยากรมากมาย และเป็นคลังสมบัติเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่ามาก ไม่รู้ว่าจะคนตรงนั้นจะคำนึงถึงความสำคัญตรงนี้ไหมนะครับ เพราะจะนั่นผมมองว่าผมเสียดายแล้วพวกเราเองก็เสียใจและก็ภาวนา ผมก็ขอให้รัฐบาลนี้แก้ปัญหาภาคใต้ให้คลี่คลายมากกว่านี้นะครับ

นักข่าว : ความสัมพันธ์ที่ผ่านมามุสลิมที่นี้กับมุสลิมที่ปัตตานีมีมายาวนานอย่างที่โต๊ะอิหม่ามบอก คนที่มีความรู้ที่ดีไปเรียนที่ปัตตานีแล้วกลับมาที่นี้ สาเหตุเราจะไม่พยายามพูดครับ แต่ว่ามีคนเดือดร้อน คือคนมุสลิมและคนไทยพุทธก็แล้วแต่ ได้มาอาศัยหรือให้ความช่วยเหลืออย่างไรบ้างครับ

ผู้ใหญ่บ้าน : ในเรื่องของการย้ายส่วนมากจะเป็นราชการนะครับที่ย้ายกลับมา ส่วนคนสามจังหวัดที่ย้ายมาที่นี้ไม่ค่อยมีครับในเรื่องของการช่วยเหลือบางครั้งถ้าหน่วยงานของราชการมาขอความช่วยเหลือให้บริจจาคสิ่งของทางเราก็ให้การช่วยเหลือ เช่น ในสมัยที่เกิดคลื่นสึนามิเราก็ช่วยเหลือไม่ได้ถึงนอนใจที่จะช่วยทั้งไทยพุทธและอิสลาม

อ.โชคชัย : ครับคิดว่าครบถ้วนสมบูรณ์นะครับ สำหรับการเรียนรู้นี้แนะนำนิดหนึ่งนะครับที่นี้เป็นห้องเรียน เป็นที่ที่เด็กมาเรียนหนังสือแยก เขาจะสอนทุกเสาร์อาทิตย์ เด็กอนุบาลประถมจนถึง ป.6 ด้านข้างมีภาพประกอบการละหมาดของผู้ชายและการละหมาดของผู้หญิง ภาพชายมือเป็นภาพก่อนละหมาดก็จะมีมีการอาบน้ำละหมาดเป็นการทำความสะอาดชำระล้างร่างกาย อีกภาพคือการแต่งกายของผู้หญิงในการละหมาด ส่วนของผู้ชายก็จะเป็นแบบในภาพนะครับ ก็ขอขอบคุณทุกท่าน ตั้งแต่ผู้ใหญ่บ้านโต๊ะเหล็บ อิหม่ามและท่านประธานชุมชนที่มาให้ความรู้กับทางเรานะครับ หลังจากนั้นจะให้ทางผู้นำชุมชน ได้นำเพื่อนต่างศาสนิกเรามาคุยมัสยิดสักหน่อยนะครับ ซึ่ให้เห็นว่าแต่ละที่แต่ละจุดใช้ทำอะไร จะมีธรรมาส์น มีแถวให้ยืนต่อละหมาดหรือต้องทำความสะอาดก่อนที่จะเข้าไปละหมาด ที่นี้อาจจะไม่เข้าไปนะครับแต่ดูจากภายนอกก็จะเห็น ผู้หญิงต่างศาสนิกในต่างประเทศเขาจะให้เข้าแต่ต้องคลุมหัว แต่วันนี้ อาจจะไม่เข้าแต่ก็จะได้เรียนรู้อะไรแล้ว และแต่ละที่มีความสำคัญอย่างไรนะครับ เมื่อได้เรียนรู้และเข้าใจถึงวิถีชีวิตของพี่น้องมุสลิมจากคำอธิบายของผู้นำชุมชนในเบื้องต้นแล้ว ผู้เข้าร่วมโครงการทั้งหมดยังได้มีโอกาสไปเยี่ยมชมมัสยิดบ้านควนซึ่งอยู่ด้านข้างกับห้องเรียนภาษามลายู

ส่วนที่ 4 เยี่ยมชมภายในมัสยิดบ้านควน ต.คลองใหญ่

เยี่ยมชมมัสยิดบ้านควนและซักถามแลกเปลี่ยนเรียนรู้

วิทยากร : เฉพาะวันศุกร์ที่จะมีการปาฐก ถ้าสมมุติว่าคนมีน้อย ผู้หญิงจะเข้าอยู่ฝั่งนี้ แต่ถ้าเป็นเทศกาลต่าง ๆ ส่วนมากจะเป็นผู้ชาย

อ.โชคชัย : ผู้ชายกับผู้หญิงเวลาทำพิธีกรรมจะต้องแยกจากกันครับ โดยมีม่านเป็นการป้องกันการมอง

วิทยากร : คนที่เข้ามาทำพิธีทางศาสนาสำคัญหัวใจต้องสงบนะครับวันธรรมดาเราก็มะละหมาดประจำทุกวันไม่ยกเว้น วันศุกร์จะเป็นวันพิเศษ ยกเว้นผู้หญิงวันศุกร์อยู่บ้าน วันศุกร์เหมือนวันหยุดประจำสัปดาห์มารับการตักเตือนและมาขัดเกลาหน้าครับ ผู้ชายการแต่งกายไม่ยุ่งยากเท่าไรใส่เสื้อแขนยาวใส่โสร่ง แต่ผู้หญิงต้องแต่งชุดเรียบร้อยมีคลุมผ้าเวลาออกนอกบ้าน เราจะมาละหมาดวันละห้าครั้งเวลาเช้าหัวรุ่ง ตอนเที่ยง บ่าย พระอาทิตย์ตก และตอนทุ่มครึ่ง วันศุกร์ต้องมาหมดเลย ส่วนผู้หญิงวันนี้จะอยู่บ้านนะครับ

ผศ.ดร.ลักษมี แซ่ซี

อ.ลักษมี : แล้วทำไมไม่ให้ผู้หญิงมาบ้างคะ

อ.โชคชัย : ก็ผู้ชายกลับไปบอกนะครับ แต่ผู้หญิงสอนผู้หญิงก็มีนะครับ เช่นเรื่อง เพศ เรื่องการตั้งท้อง เรื่องประจำเดือน แต่ในต่างประเทศเขาก็มีกรรมการมัสยิด เข้ามาช่วยดูแลเรื่องการเงินแต่ว่าทางใต้ไม่เป็นที่นิยม

วิทยากร : ปกติวันเสาร์อาทิตย์ก็มีการเรียนการสอนผู้หญิงด้วยเหมือนกันครับ

อ.ลักษมี : แล้วถ้านอกเหนือเรื่องหลักศาสนา หรือว่าเข้ามามีบทบาทในตำแหน่งสูงๆได้ไหม

วิทยากร : ตรงนี้มันต่างกันนิดหนึ่งนะครับ ระหว่างศาสนากับกฎหมาย แต่อิสลามไม่ได้เลยผู้หญิงต้องอยู่ในฐานะผู้หญิง ส่วนผู้ชายก็อยู่ในฐานะผู้ชาย

อ.โชคชัย : สิทธิเท่าเทียมกัน แต่ภาระหน้าที่แตกต่างกันด้วยสิทธิ์หรือสิ่งที่ผู้หญิงเป็นได้ครับ

ชญาดา : ตรงนี้เขามาทำอะไรกันคะอาจารย์

อ.โชคชัย : เขามาจรริก มาพักที่นี้สักสองสามวันถึงจะกลับบ้าน เขามาอนที่นี้เพื่อมาอ่านอัลกุรอาน และมาละหมาดให้ตรงเวลา มาเพื่อขัดเกลาตัวเองครับ

วิทยากรท้องถิ่นและผู้เข้าร่วมโครงการถ่ายภาพร่วมกันหน้ามัสยิดบ้านควน

ออกเดินทางจากมัสยิดบ้านควนไปสู่สุสานร่วมบรรพชนของชาวตะโหมด

หลังจากที่ถ่ายภาพร่วมกันไว้เป็นที่ระลึกแล้วทุกคนก็ออกเดินทางโดยรถไปยังสุสานร่วมบรรพชนของชุมชนชาวตะโหมด ซึ่งเป็นสถานที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน

ส่วนที่ 5 เดินทางเยี่ยมชมสุสานบรรพบุรุษร่วมของชุมชน

วิทยากร : นี่คือศาลาที่อิสลามทำพิธีครับ

ลจววรรณ : เป็นที่ฝังศพคุณทวด ชาวบ้านเขาก็จะมาแก้บนเวลาเมื่อเวลาที่เจ็บป่วย หรือเวลาของสูญหาย

อ.ลักษณะมี : แล้วมีการพิสูจน์ใหม่คะว่าเป็นสุสานคุณทวดจริง ๆ นะคะ

ลจววรรณ : ก็ตามตำนานนะครับ ยังไม่มีสิ่งที่ยืนยัน

ชญาดา : ตรงนี้มันเป็นอะไรคะลจววรรณ

ลจววรรณ : เป็นสัญลักษณ์หรือศูนย์รวมน้ำใจของชาวไทยพุทธ ตรงนั้นที่ก่อเป็นคอนกรีตของชาวไทยพุทธทั้งนั้น แต่ของพี่น้องมุสลิมจะเป็นไม้ปักอยู่ คือ อย่างนี้ว่าที่วัดตะโหมดเป็นวัดที่สร้างมากกว่าร้อยปี วัดเดิมสร้างอยู่ทางด้านเหนือน้ำตอนใต้เขาเรียกว่า "วัดเหนือ" สร้างมาประมาณปี พ.ศ. 2470 แล้วหลังจากนั้นมาสร้างเป็นวัดปัจจุบัน วัดเดิมเป็นป่าช้าร้าง พอตีพระท่านที่อยู่จังหวัดสงขลา ท่านมาเห็นก็ว่าป่าช้านี้เหมาะสมในการปฏิบัติธรรม ก็เลยมาสร้างศาลาตรงนั้น ปรากฏว่าที่ตรงนั้นเป็นอดีตหลุมฝังศพของโต๊ะหมุด แต่ไม่รู้มันอยู่ตรงไหนเพราะว่ามันร้างไปแล้ว ทำให้ถึงร้างตรงนั้นสันนิษฐานว่าเมื่อชุมชนเติบโตขึ้น ตรงนั้นเป็นที่ลุ่ม เวลาฝนตกน้ำท่วมก็เลยเอาหลุมฝังศพมาไว้ตรงควน แต่คนในยุคสมัยก่อนนั้นมีวิสัยทัศน์ เขาจะต้องขุดดูก่อนว่าบริเวณนั้นมีหินไหม บริเวณเนินตรงนั้นไม่มีหินเลยนะขุดลงไปเท่าไรก็ไม่มีหินแล้วคนพุทธที่เป็นลูกหลานของมุสลิมเขาก็มาฝังตรงนี้ เพราะฉะนั้นทางด้านนี้เป็นหลุมฝังศพของพี่น้องมุสลิมทั้งหมด ส่วนทางด้านซีกนี้เป็นคนพุทธแต่เครือญาติเป็นมุสลิมเขานิยมฝังกัน เช่นปู่ของลุงก็ฝัง คนพุทธเมื่อก่อนฝังข้างเขาข้าง คือพื้นที่ที่เหมาะสมในการเผา จะมีเชิงตะกอนใส่โรงไม้เผา

ภาพเสาหลักชุมชน สัญลักษณ์ศูนย์รวมหัวใจของหมู่บ้าน

อ.ลักษณะมี : ถ้าเกิดคนอิสลามเขาเสียชีวิตจะฝังจะต้องขออนุญาตใครก่อนหรือเปล่าคะ

ลุงวรรณ : ก็เป็นสิทธิของเขา เขาจะฝังที่ไหนก็ได้ครับ และเดี๋ยวนี้มันหลายสิบปีจะมีสักครั้งหนึ่ง เพราะว่าเครือญาติเป็นพุทธก็เอามาฝังตรงนี้ แต่ว่าคิดว่าต่อไปคงจะไม่มีคนที่มียุแก์สิบปียังมี ความผูกพันกันเชื้อสายยังพอนับญาติกันได้เพราะพ่อแม่ของเขาอยู่ที่นี้ ที่นี้พ่อกับคนรุ่นหลังพี่น้องมุสลิม อาจฝังกุโบร์ที่ใกล้บ้านเขา ก็อาจไม่มาที่นี้ แล้ววันที่สิบห้าจะมีการทำบุญร่วมกันเพราะฉะนั้นศาลาตรง โนนจะเป็นที่ประกอบพิธีของไทยพุทธ เราให้พี่น้องมุสลิมประกอบพิธีก่อน แต่คนพุทธที่อยู่บริเวณนี้ต้อง หันหน้ามาทางนี้ไม่มีการส่งเสียง ไม่มีกิจกรรมอื่นระหว่างที่พี่น้องมุสลิมประกอบพิธี เราจะให้เกียรติซึ่ง กันและกัน บริเวณนี้จะเอาเชือกมากันแต่บริเวณนี้ห้ามพลุพล่าน พอพี่น้องมุสลิมประกอบพิธีเสร็จแล้ว ทางด้านไทยพุทธข้างบน ทางพี่น้องมุสลิมก็ให้เกียรติไม่ส่งเสียง เสร็จแล้วก็มีการแสดงธรรมสำหรับชาว ไทยพุทธเพราะฉะนั้นบรรดาถูกหลานมากที่สุดเลย ในบริเวณนี้ตั้งแต่ถนนนี้รดยาวไปหมดเลย ส่วนจาก จุดนี้ เรียกว่า เป็นที่ตาหมอเฒ่า คนโบราณเขาเรียกคือตาหมอที่จับช้างเป็นบรรพบุรุษ เป็นหมอที่จับช้าง แล้วมีคาถาอาคมต่างๆ ซึ่งมีสองคนพี่น้องเป็นพุทธกับมุสลิมชนแก้วกับขุนไกร ขุนไกรจะเป็นไทยพุทธ ส่วนขุนแก้วเป็นมุสลิมต้นนามสกุลไทยชานาญ เวลาตายลงเขาจะเอามาฝังที่นี้ ไม่แน่ใจว่าฝังทั้งสองคน หรือเปล่า แต่นี้เป็นความมาคร่าวๆ นะครับ

อ.ลักษมี : เต่าเผายังใช้อยู่ไหมคะลุงวรรณ

ลุงวรรณ : ไทยพุทธยังเผาอยู่ที่นี้มันมีที่นี่และที่กำแพงวัด

อ.โชคชัย : เอาอิฐไปใส่หนึ่งโกศฎีกก็หมายถึงหนึ่งคนใช่ไหมครับ

ลุงวรรณ : มันเป็นโกศฎีกประจำตระกูล แต่ที่นี้ะอาจารย์ วันสงกรานต์ลูกหลานจะมามากที่สุดเลย เมื่อก่อนเป็นวันที่สิบเจ็ดปรากฏว่าลูกหลานที่ไปเรียนอยู่ที่ไกลไม่สะดวกก็เลยมาเป็นวันที่สิบห้า เพราะฉะนั้นที่บริเวณตรงนี้เต็มไปหมด ฝรั่งเศสทำวิจัย เป็นนักศึกษาปริญญาเอกของเยอรมันของอาจารย์อเล็กซานเดอร์ ส่งนักศึกษาประมาณสี่คนเกือบทุกปี ศึกษาเรื่องชุมชนไทยพุทธมุสลิมเขาสนใจมาก เขามาทุกปีเขาบอกว่าปีนี้จะมาอีกเพราะว่าเขาสนใจ ซึ่งอาจารย์เขาพูดภาษาไทยได้ แล้วนักศึกษาเราพยายามให้เขาได้เรียนพูดภาษาไทย เราจะไม่ไปเรียนภาษาของเขา อยู่ประมาณสี่ห้าเดือนก็พูดได้พอรู้เรื่องนะครับ

อ.โชคชัย : ครับขอให้พวกเราขอบคุณท่านลุงวรรณ อ.สมบูรณ์ ที่ให้เกียรติในการแนะนำในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างชาวไทยพุทธและชาวมุสลิมในชุมชนแห่งนี้ เราขอบคุณท่านมาก ๆ คาดหวังว่าจะได้ใช้ประโยชน์แก่ตัวเราเอง สังคม และเพื่อนต่างศาสนามากขึ้นในอนาคตต่อไป ขอขอบคุณมากครับ

สรุปข้อคิดเห็นจากแบบสอบถามโครงการทัศนศึกษาเรียนรู้ชุมชนพหุวัฒนธรรม
กิจกรรม “เมื่อนักศึกษามุสลิมเยือนวัดและนักศึกษาพุทธเยือนมัสยิด”
ณ ชุมชน ต.ตะโหมด อ.ตะโหมด จ.พัทลุง (ครั้งที่ 1)
วันเสาร์ที่ 6 กุมภาพันธ์ 2551

ประเด็นคำถามก่อนการศึกษาชุมชน

1. เหตุผลที่ท่านเลือกเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้

- อยากรู้จักเพื่อนใหม่ๆ
- อยากไปเยี่ยมชมมัสยิด ไปวัด และได้ไปเที่ยวอ.ตะโหมด จ.พัทลุง
- มีความสนใจ และอยากเรียนรู้การใช้ชีวิตร่วมกันระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิม
- อยากเห็นเพื่อนมุสลิมเข้าวัด และอยากเห็นว่าค่านิยมในมัสยิดนั้นเป็นอย่างไร
- อยากรู้ว่าระหว่างชาวไทยพุทธชาวไทยมุสลิมได้มีกิจกรรมอะไรที่ทำร่วมกันได้บ้าง
- ต้องการทราบว่าชุมชนไทยพุทธและไทยมุสลิมอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขอย่างไร
- โครงการมีความน่าสนใจ ที่ไม่ค่อยมีการจัดกิจกรรมเช่นนี้ใน มอ.เท่าไร
- อยากรู้ว่ากิจกรรมของชาวไทยพุทธมีอะไรบ้าง
- วิถีชีวิตของชาวไทยมุสลิมมีความน่าสนใจมาก

2. การเดินทางทัศนศึกษาครั้งนี้ ท่านคาดหวัง “ความรู้” เรื่องใด

- การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ และการแลกเปลี่ยนแนวคิดทางศาสนา
- ความรู้เรื่องการใช้วิถีชีวิตของชุมชนสองศาสนา
- ข้อปฏิบัติที่แตกต่างระหว่างศาสนาพุทธและศาสนาอิสลาม
- การปฏิบัติตนเองที่เหมาะสมกับการอยู่ร่วมกันกับเพื่อนต่างศาสนา
- อะไรเป็นสาเหตุของความขัดแย้งด้านศาสนาและวัฒนธรรม
- การจัดการความขัดแย้งภายในชุมชนตะโหมด
- ชาวพุทธในชุมชนตะโหมดมีความคิดเห็นอย่างไรต่อชาวมุสลิมสามจังหวัดชายแดนใต้
- ชุมชนเข้มแข็งเป็นอย่างไร และตะโหมดเรียกว่าเป็นชุมชนที่เข้มแข็งได้หรือไม่
- กิจกรรมที่ชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิมสามารถทำร่วมกันได้
- วัฒนธรรมทางศาสนาที่แตกต่างกันมีอะไรบ้าง
- ความรู้ ความคิด มุมมองที่มุสลิมเปิดกว้างให้เพื่อนต่างศาสนิกสามารถเข้าไปทำความรู้จัก

เพื่อนไทยมุสลิมมากขึ้น

- การมีส่วนร่วมในการช่วยแก้ไขปัญหาสถานการณ์ความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เกิดขึ้น
- ชาวชุมชนทั้งที่เป็นไทยพุทธและไทยมุสลิมมีความคิดเห็นต่อสถานการณ์ความรุนแรงอย่างไร ได้รับผลกระทบด้านใดบ้าง และมีแนวทางในการบรรเทาปัญหาความรุนแรงนี้ได้อย่างไร
- การอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขของชุมชนตะโหมด เป็นเพราะเหตุผลเรื่องความสัมพันธ์ ด้วบุคคล หรือข้อกำหนดอะไรหรือไม่ อย่างไร

คำถามหลังจากการศึกษาชุมชน

3. จากการศึกษาชุมชนพบวัฒนธรรมในครั้งนี ประเด็นใดที่ท่านประทับใจ

- การอยู่ร่วมกันระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมอย่างลงตัว มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันดีมาก
- ความมีมิตรภาพ ความเป็นกันเองในการต้อนรับของชาวชุมชนตะโหนด
- บรรยากาศทางธรรมชาติในชุมชนเช่น ลำธาร ต้นไม้ และพฤติกรรมของผู้คนที่ทำให้รู้สึกว่าเป็นคนในชุมชนรักและภูมิใจในวิถีชุมชนของเขาอย่างมาก
- วิทยากรในชุมชนที่ให้ความรู้ และรวมถึงผู้จัดโครงการนี้ ที่ทำให้เกิดกิจกรรมที่ดี สร้างสรรค์ โดยเปิดโอกาสให้มีผู้เข้าร่วมโครงการที่มีความหลากหลาย

4. จากการศึกษาชุมชนครั้งนี้ ประเด็นใดบ้างที่ทำให้ท่านเข้าใจเพื่อนต่างศาสนามากขึ้น และท่านเข้าใจว่าอย่างไร

- เข้าใจในข้อปฏิบัติในศาสนาอิสลามบางประการ เช่น วันศุกร์ของทุกๆ สัปดาห์ผู้ชายทุกคนต้องมาที่มัสยิด
- ชาวมุสลิมก็สามารถเข้าร่วมพิธีในพุทธศาสนาได้เหมือนกัน แต่ไม่ต้องพนมมือ บูชาพระพุทธรูป หรือพระสงฆ์
- ข้อกำหนด กฎเกณฑ์ของศาสนาอิสลาม ในเรื่องบางเรื่องเป็นกฎที่ให้ปฏิบัติตาม แต่ข้อกำหนดทุกเรื่องมีข้อยกเว้น โดยถือความปลอดภัยของชีวิตเป็นหลักเช่น การรับบริจาคเลือดจากเพื่อนไทยพุทธได้ เพื่อช่วยให้มีชีวิตอยู่รอด

**รายชื่อผู้เข้าร่วมโครงการทัศนศึกษาเรียนรู้ชุมชนพหุวัฒนธรรม
กิจกรรม “เมื่อนักศึกษามุสลิมเยือนวัดและนักศึกษาพุทธเยือนมัสยิด”
ณ ชุมชน ต.ตะโหมด อ.ตะโหมด จ.พัทลุง (ครั้งที่ 1)
วันเสาร์ที่ 6 กุมภาพันธ์ 2551**

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	สังกัด
1.	นางสาวชามีละ เจาะสามแม	คณะวิทยาศาสตร์
2.	นางสาวซารี๊ะ สะโลมาน	คณะวิทยาศาสตร์
3.	นางสาวรัชนี บุหมัน	คณะวิทยาศาสตร์
4.	นางสาวโรสุรียา แวะะยะยี	คณะวิทยาศาสตร์
5.	นางสาวโณชา คันธิก	คณะวิทยาศาสตร์
6.	นางสาวเอี่ยมพร นวนใหม่	คณะวิทยาศาสตร์
7.	นางสาวฮายาดี สาเยะ	คณะวิทยาศาสตร์
8.	นางสาวภรทิพย์ ชุนพิทักษ์	คณะการแพทย์แผนไทย
9.	นางสาวถวิมาศ เสาะสุวรรณ	คณะการแพทย์แผนไทย
10.	นายวันวลิต ธงสะอาด	คณะการแพทย์แผนไทย
11.	นางสาวปิยะฉัตร บุญชัย	คณะแพทยศาสตร์
12.	นางสาวอัญชลี ศรีตั้งนันท์	คณะวิทยาการจัดการ
13.	นายชิตมณัส ไฉยนาถ	คณะวิทยาการจัดการ
14.	นางสาวรุรณา เหล่าวิเศษกุล	คณะวิทยาการจัดการ
15.	นางสาวสุนิสา คนขยัน	คณะวิทยาการจัดการ
16.	นางสาวสุกฤดา อชนมตรา	คณะวิทยาการจัดการ
17.	นางสาวนุสรีย์ เจ๊ะหนู	คณะวิทยาการจัดการ
18.	อ.ลักษมี ชี	คณะศิลปศาสตร์
19.	อ.วนิดา เต๊ะหลง	คณะศิลปศาสตร์
20.	นางสาวสุรียา สาแปอิง	คณะพยาบาลศาสตร์
21.	นางสาวลาดีปะห์ สุหลง	คณะพยาบาลศาสตร์
22.	นางสาวฟารีเดห์ หัดชะเง	คณะพยาบาลศาสตร์
23.	นางสาวอรุสนา หมาดโต๊ะไส๊ะ	คณะพยาบาลศาสตร์
24.	นางสาวชญาดา เนียมเปี้ย	คณะวิทยาการจัดการ
25.	นายธนีสสร มณีรักษ์	คณะวิทยาการจัดการ
26.	อ.เพ็ญภา พัทธชนม์	สถาบันสันติศึกษา
27.	อ.อภิชาติ จันทรแดง	สถาบันสันติศึกษา
28.	อ.โชคชัย วงษ์दानี	สถาบันสันติศึกษา
29.	นางสาวจิราพร นิมดวง	สถาบันสันติศึกษา
30.	นางสาวรุจิเรจ ไตรภูมิ	สถาบันสันติศึกษา